

”Alltså, jag jobbar med vuxna människor...”

- En kvalitativ studie om hur barnperspektivet
inkluderas vid handläggningen av ekonomiskt bistånd

Evelina Blixt
Alice Dahlbom

“I mean, I work with grown ups...”

- A qualitative study on how the social workers include the child perspective in financial aid.

Evelina Blixt
Alice Dahlbom

Blixt, E & Dahlbom, A. ”I mean, I work with grown ups...” – A qualitative study on how socialworkers include the child perspektive in financial aid. *Degree project in social work 15/30 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of social work, 2019-2020.

Abstract

Many studies show that children are negatively affected by the consequences of growing up in a family relying on long-term economic support. Despite this, the children’s perspective is flawed in the process of administrating financial aid. The outset during our study has been, from our own experience, that the application of the children’s perspective differs depending on which clientele the parents belong to. This potential difference could mean a legal uncertainty, which we consider to be highly relevant to investigate. The purpose of this paper is to enlighten the children’s perspective during the administration of financial aid to families relying on long-term economic support, to analyse how social workers state that they use the children’s perspective in these cases. Based on the purpose, we examined how social workers use their scope of action to include the children’s perspective when administrating financial aid, also if they included the children’s perspective differently depending on which clientele the parents belonged to. The study was performed with the help of a qualitative method in the form of semi-structured interviews with six social workers from the section of financial aid in an urban area of Malmö. The empirical data collected from the interviews were analysed from different perspectives, which then reconnected to the current state of knowledge and the theories Organisations-theory for public sectors and Street-Level Bureaucracy. From our findings we concluded that the difference in how the children’s perspective was included depending on which clientele the parents belonged to was non-existent. Instead, the findings showed that the children’s perspective was entirely missing. The respondents claimed, in different ways, that they tried to meet the children’s needs, but in the end, the needs of the children did not affect the outcome of the decisions. Therefore, one can argue that there is a legal certainty in the process, since the children’s perspective is not included in the administration of financial aid at all. Concurrently, the legal certainty means that the children’s perspective is not included at all. Furthermore, the respondents imply that there is room to include the children’s perspective in their scope of action. However, in doing so it creates a paradox since their guidelines, norms and laws constrain them to a point to which the scope of action no longer exists.

Key words: *Financial aid, long-term economic support, children’s perspective, scope of actionk, administrating, clientele.*

Förord

Vi vill rikta vår allra ödmjukaste tacksamhet till de socialsekreterare som ställt upp som respondenter, mitt i den stress som julledigheten medför. Tack för allt det engagemang ni visat för vårt arbete och tack för de fantastiska intervjuerna. Att få prata med er som verkligen brinner för ert arbete har varit en ynnest för oss!

Men framförallt vill vi tacka vår handledare, Bengt. Du har gett oss mer än vad du kan ana. Vi är oändligt tacksamma för den motivation du gett oss under de mörka dagarna.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
2 Problemformulering	5
2.1 Syfte.....	7
2.2 Frågeställningar	7
2.3 Begreppsdefinition	7
2.4 Avgränsningar	7
3 Bakgrund	8
3.1 Lagrum vid ekonomiskt bistånd	8
3.2 Handlingsutrymme	8
3.3 Barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd	9
4 Kunskapsläget	10
4.1 Hur appliceras barnperspektivet vid beslutsfattande om ekonomiskt bistånd?.....	10
4.1.1 Barnens delaktighet	11
4.1.2 Dokumentation av barnperspektivet i ekonomiskt bistånd	12
4.1.3 Övriga brister.....	12
4.2 Barnperspektivet och socialsekreterarnas handlingsutrymme	13
4.2.1 Handlingsutrymme i förhållande till skälig levnadsnivå.....	14
4.2.2 Användandet av handlingsutrymmet i Malmö stad.....	15
5 Teori	15
5.1 Organisationsteori för offentlig sektor	16
5.1.1 Instrumentella perspektivet	16
5.1.2 Kulturella perspektivet	17
5.1.3 Mytperspektivet.....	17
5.2 Gräsrotsbyråkrati	18
5.2.1 Byråkratisk organisation.....	19
6 Metod och material.....	19
6.1 Metodval.....	20
6.1.1 Semistrukturerade intervjuer	20
6.2 Urval.....	21
6.2.1 Presentation av stadsområde	22
6.3 Tillvägagångssätt.....	23
6.4 Litteratursökning	24
6.5 Transkribering av material	25
6.6 Metod för bearbetning och analys av material	25
6.7 Etiska överväganden.....	26
6.8 Forskarens roll.....	27

6.9 Arbetsfördelning.....	28
6.10 Metoddiskussion.....	28
7 Resultat.....	29
7.1 Barnperspektivet och tankar kring föräldrarnas planering.....	29
7.2 Riktlinjer och handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet	30
7.2.1 Handlingsutrymme vid över norm-ansökningar.....	34
7.2.2 Handlingsutrymme vid NÖD-ansökningar	34
7.3 Samtal med och om barnen	35
7.4 Hur dokumenteras inkluderandet av barnperspektivet?	38
7.5 Tidsbrist i arbetet.....	40
7.6 Sammanfattning.....	40
8 Diskussion	42
Referenser.....	46
Bilagor	49
Bilaga 1: Informationsbrev.....	49
Bilaga 2: Intervjuguide.....	50

1 Inledning

Under 2018 levde 139 000 av Sveriges barn i familjer som erhöll ekonomiskt bistånd (Socialstyrelsen 2019). Statistik från Malmökommissionen (2013) visar att det var upp till en tredjedel av barnen i Malmö som levde i ekonomisk utsatthet under 2012. Samma statistik visar hur Malmö är den stad i Sverige som har högst antal barn som lever i fattigdom sett till dess befolkning (a a). De barn som växer upp i långvarig ekonomisk utsatthet påvisar dessutom konsekvenser i form av större risk för hälsorelaterade och sociala problem i vuxen ålder (Angelin 2013).

Enligt Socialtjänstlagen (SoL, SFS 2001:453) har kommunen det yttersta ansvaret för dess medborgare. Det innebär att kommunen har ansvar för att medborgarna ska förses med ekonomisk och social trygghet. Kommunen har utifrån detta i uppdrag att se till att dess medborgare tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I samband med detta har kommunen vidare ett ansvar för att se till att ständigt beakta barnets bästa i beslut som rör barn (SoL). Som den här uppsatsen kommer diskutera påverkas barn hela livet av de konsekvenserna det innebär att växa upp i ekonomisk utsatthet. Därför anser vi att det är extra viktigt att ett barnperspektiv inkluderas i beslut som rör barnen, och speciellt i beslut som rör just deras ekonomiska situation.

2 Problemformulering

Barn som lever i familjer som erhåller långvarigt försörjningsstöd påverkas negativt av den ekonomiska utsattheten det medför (Angelin 2013; Socialstyrelsen 2013a). Dessa barn är i större grad utsatta för mobbning, och känner även ofta en stor oro över familjens ekonomi. Oron för familjens ekonomiska situation går inte sällan ut över barnens prestation i skolan (Angelin 2013). Det framgår även att barn som lever i ekonomisk utsatthet i lägre grad deltar i fritidsaktiviteter i förhållande till andra barn. Malmökommissionens statistik visar på hur det 2012 var upp till 5 % av barnen i Malmö som fått avstå från att delta i en aktivitet som skolan anordnar då den kostar pengar (Malmökommissionen 2013). Vidare framgår det att barn som lever med knapp ekonomi har svårt att delta i andra sociala sammanhang som bland annat att åka in till centrum för fika eller att gå på bio då de ofta varken har råd med bussbiljett eller aktiviteten i fråga (Harju 2008; Näsman 2012). Harju (2008) beskriver hur barnen ofta känner skam inför de andra barnen när de inte kan delta i aktiviteter av ekonomiska skäl. Barn uttrycker även hur de kan bli retade om de inte har råd att följa med på aktiviteter eller har råd med de populära märkeskläderna (Näsman 2012).

Att barn behöver avstå från aktiviteter på grund av den ekonomiska situationen går att koppla till begreppet relativ fattigdom. Relativ fattigdom syftar till att någon, i det här fallet barnet, saknar det som andra anses ha (Näsman 2012). Det går att se tydliga paralleller mellan relativ fattigdom och de barn som lever i långvarigt försörjningsstöd. Barnen upplever att de inte har möjlighet att delta i samma aktiviteter som sina vänner eller skolkamrater. Samtidigt upplever barnen att de inte har möjlighet att köpa de kläder eller saker som alla andra (Harju 2008).

Det är inte enbart under tiden som barnen lever i ekonomisk utsatthet som de påverkas negativt. Studier visar på hur de som vuxit upp i långvarigt försörjningsstöd påverkas även i vuxen ålder. Angelin (2013) diskuterar hur folk som vuxit upp i långvarigt försörjningsstöd själva riskerar att ha ekonomiska svårigheter senare i livet. Vidare förklarar Angelin (2013) hur dessa personer ofta hamnar i ogynnsamma levnadsvillkor, så som att de ofta har sämre hälsa, lägre utbildningsnivå, hamnar i missbruk och har suicidtankar. Det framgår även att de i större grad hamnar längre ifrån arbetsmarknaden än de som vuxit upp utan försörjningsstöd (a a).

I Socialtjänstlagen framgår det att barnets bästa ska beaktas vid samtliga åtgärder som rör barn (SoL). Det går att utläsa att detta lagrum är framtaget utifrån Barnkonventionen. Barnkonventionen blir lag i Sverige från och med 1 januari 2020, men under denna uppsatsens skrivande är vi inne i slutet av 2019 och därför kan vi inte helt säkert visa på konsekvenserna av Barnkonventionens implementering. Men Sverige skrev under Barnkonventionen 1990, vilket innebär att de är skyldiga att följa denna ändå (UNICEF 2019). Återkommande i Barnkonventionen är att barnets bästa ständigt ska vara i centrum vid alla beslut som fattas där barn kan komma att påverkas (UNICEF 2009). Det berör beslut från såväl offentliga myndigheter, privata aktörer som övriga organisationer vilka verkar inom välfärden (Alander 2013). Eftersom barnen påverkas negativt av att leva i långvarigt försörjningsstöd, anser vi att ett barnperspektiv är högst relevant vid handläggningen av ansökningar om ekonomiskt bistånd.

Inkluderandet av barnperspektivet vid handläggningen av ekonomiskt bistånd är något som idag brister. Bristerna existerar trots de konstaterade negativa konsekvenserna för barn som växer upp i långvarigt försörjningsstöd samtidigt som det finns tydliga lagrum kring att inkludera barnen i beslut (Socialstyrelsen 2015). Utifrån Socialstyrelsens fallrapport från 2015 framgår det att det ofta saknas stöddokument och riktlinjer om hur barnperspektivet ska inkluderas i handläggningen av ekonomiskt bistånd, vilket gör att inkluderandet av barnperspektivet kan skilja sig åt beroende på socialsekreterare (a a). Samma rapport visar att barn sällan får tillfälle att berätta om sin situation vid beslutsfattanden som rör dem. Vidare tyder rapporten på att socialsekreterare hänvisar till att ett barnperspektiv har beaktats i beslutsfattandet, men det saknas motivering till hur barnperspektivet faktiskt påverkat beslutsgrunden (a a).

Under den tid vi varit kandidater inom Enhet Ekonomiskt bistånd har vi upplevt att barnperspektivet ofta glöms bort, och att fokus hamnar enbart på föräldrarna. Vår erfarenhet bekräftar också genom det framkommer i Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten* (2013b). I handboken tydliggörs det hur handläggningen av ekonomiskt bistånd ofta har ett vuxenperspektiv (a a).

Barnfamiljer som lever med ekonomiskt bistånd kan se olika ut. Dessa kan bestå av sjukskrivna föräldrar, missbrukande föräldrar, korttidsarbetslösa föräldrar eller långtidsarbetslösa föräldrar. När det kommer till familjer som lever i långvarigt försörjningsstöd är våra erfarenheter och vår utgångspunkt att inkluderandet av barnperspektivet skiftar, beroende på vilken klientgrupp föräldrarna ingår i. Vår utgångspunkt som baseras på vår erfarenhet är att socialsekreterarna tar mindre hänsyn till barnperspektivet när föräldrarna har en annan utsatthet, som missbruk eller långtidssjukskrivning. Vi menar att det beror på att förälderns övriga problematik tar upp för mycket av socialsekreterarnas tid, de har därför inte tid att

inkludera barnperspektivet i den uträkning som krävs. När det däremot är så att föräldern enbart saknar en anställning, och därför är aktuell på ekonomiskt bistånd, har socialsekreterarna mer tid till att se till barnperspektivet i handläggningen. Att tillämpningen av barnperspektivet skulle skifta beroende på den klientgrupp föräldrarna tillhör bör undersökas då det utgör en rättsosäkerhet för klienterna.

2.1 Syfte

Syftet med arbetet är att belysa barnperspektivet vid handläggning av ekonomiskt bistånd för familjer med långvarigt försörjningsstöd, för att analysera hur socialsekreterare säger sig använda ett barnperspektiv i dessa ärenden.

2.2 Frågeställningar

Vilket handlingsutrymme upplever sig socialsekreterarna ha när det gäller att inkludera barnperspektivet i handläggning av ekonomiskt bistånd?
Finns det skillnader i hur socialsekreterarna inkluderar barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd beroende på vilken klientgrupp föräldrarna tillhör?

2.3 Begreppsdefinition

I detta avsnitt redogörs för begrepp som används i arbetet, vilka kan behöva förtydligande.

Ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd: Vi vill tydliggöra att dessa två begrepp har samma innebörd.

Familj: En familj kan ha många olika konstellationer. När begreppet familj benämns i detta arbete syftar det till ett hushåll som består av minst en förälder och minst ett barn.

Klient/-er: Begreppet klient/-er hänvisar i arbetet till föräldrarna/de vuxna i ett hushåll som erhåller ekonomiskt bistånd.

Barn: Vi har valt att använda oss av Socialtjänstlagens definition av barn, det vill säga en människa som är under 18 år (SoL).

Barnperspektiv: Vi kommer använda begreppet barnperspektiv i alla situationer där det gäller att ta hänsyn till barnets behov. Det går att likställa med Barnkonventionens begrepp *barnets bästa* (UNICEF 2019). Enligt vår mening beaktas barnets bästa när någon ser till barnperspektivet. För arbetets roll innebär det att vi fortsättningsvis enbart kommer använda oss av begreppet barnperspektivet.

Långvarigt försörjningsstöd: Uppsatsens definition av långvarigt försörjningsstöd utgår från Malmö stads projekt *Hela familjens* definition. De menar att ifall man uppburit ekonomiskt bistånd i minst 24 månader räknas det som långvarigt (Ramboll management consulting 2018).

Klientgrupp: Vid benämning av klientgrupp hänvisar vi till den sektionsuppdelning som finns på det valda stadsområdet (se 6.2.1 *Presentation av stadsområde*). Enligt sektionsuppdelningen är klienterna uppdelade i olika sektioner utifrån om det finns någon social problematik som socialsekreterarna behöver förhålla sig till.

2.4 Avgränsningar

Vi har i denna uppsats valt att avgränsa oss till att fokusera på familjer som lever i långvarigt försörjningsstöd. Denna avgränsning har vi gjort främst för att den

forskning som existerar behandlar just familjer som lever i långvarigt försörjningsstöd. Den här avgränsningen är även relevant då allt fler som erhåller ekonomiskt bistånd inte enbart gör det under en tillfällig period (Näsman 2012).

3 Bakgrund

Nedan beskrivs till en början de lagrum som reglerar rätten till bistånd och hur dessa bör användas. Genom att beskriva hur lagrummen är uppbyggda går det därefter att se förutsättningarna som finns för att inkludera ett barnperspektiv vid handläggningen, vilket knyter an till vår första frågeställning.

3.1 Lagrum vid ekonomiskt bistånd

Socialtjänstlagens 1 kap. 1 § reglerar kommunens ansvar att förse sina medborgare med ekonomisk trygghet. För att medborgarna i en kommun ska leva i ekonomisk trygghet krävs det att kommunen ser till att de uppnår en skälig levnadsnivå, enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen. Det saknas dock en vedertagen definition av vad skälig levnadsnivå innebär (Socialstyrelsen 2013b). Men för att medborgarna ska uppnå en skälig levnadsnivå arbetar socialtjänsten efter den standardiserade riksnormen som går att återfinna i 4 kap. 3 § Socialtjänstlagen. Riksnormen innefattar ett schabloniserat belopp för en månad gällande livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidningar och telefon. Beloppen går att återfinna i Socialtjänstförordningen (SoF, 2001:937), och uppdateras varje år (StAAF & Corter 2018). Utöver riksnormen kan socialsekreterarna bevilja det som kallas över norm. Här ingår skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring, avgift för fackförening- och arbetslöshetskassa samt livsföring i övrigt (SoL). I förarbetet som Socialtjänstlagen baseras på framgår det att begreppet "livsföring i övrigt" bland annat inkluderar läkarvård, medicin, tandvård, glasögon och möbler (prop. 2000/01:08).

Vidare är det inte helt kravlöst att erhålla ekonomiskt bistånd. I 4 kap. 1 § andra stycket Socialtjänstlagen framgår det att den sökande behöver stå till arbetsmarknadens förfogande, eller ha godtagbara skäl ifall det inte är möjligt. Enligt proposition 2015/16:136 innebär det att den biståndssökande är skyldig att vara inskriven hos och ha en planering med Arbetsförmedlingen samt vara aktivt arbetssökande. Utifrån en individuell bedömning avseende den enskildes förutsättningar och behov går det att undkomma detta krav, men för att inte behöva stå till arbetsmarknadens förfogande krävs det godtagbara skäl. Socialsekreteraren bör då se om den enskilde har sociala eller hälsomässiga hinder, som exempelvis aktivt missbruk eller sjukskrivning (prop. 2015/16:136). Det framgår även att socialnämnden endast är det yttersta skydds nätet för de som inte själva kan försörja sig (SoL). Det innebär att alla andra möjligheter av ersättning, exempelvis genom A-kassa och Försäkringskassan, måste vara uttömda innan rätt till bistånd föreligger (prop. 2000/01:80).

3.2 Handlingsutrymme

Socialtjänstlagen är en ramlag. Tanken med att Socialtjänstlagen är en ramlag är att den ska kunna anpassas till samtiden utan att det krävs omfattande lagändringar (prop. 2000/01:08). Att Socialtjänstlagen är en ramlag innebär även

att lagen är tolkningsbar, vilket ger socialsekreterarna och kommunerna ett handlingsutrymme i sin tillämpning av lagen (Staaf & Corter 2018).

Handlingsutrymmet som socialsekreterarna besitter när det kommer till handläggningen av ekonomiskt bistånd tydliggörs när det talas om att medborgarna i kommunerna ska uppnå en skälig levnadsnivå (SoL). Förarbetet till Socialtjänstlagen beskriver hur det krävs en individuell bedömning för att avgöra vad skälig levnadsnivå innebär för den enskilde. Det innebär i praktiken att socialsekreterare inte kan utgå ifrån att riksnormen skapar en skälig levnadsnivå för samtliga, då den enskilde kan ha särskilda behov som kräver högre kostnader (prop. 2000/01:08).

För att kunna göra individuella bedömningar krävs det att socialsekreterarna använder sitt handlingsutrymme. Svensson, Johnsson och Laanemets (2016) beskriver hur handlingsutrymmet regleras av de ramar som finns i organisationen. Ramarna kan vara lagar, som Socialtjänstlagen, men kan även vara de riktlinjer och normer som råder på arbetsplatsen. För att socialsekreterarna ska kunna utnyttja sitt handlingsutrymme krävs det att de besitter kunskap kring ramarna, organisationen och vilka insatser som finns. Denna kunskap kommer ofta med erfarenhet. När en socialsekreterare använder sig av sitt handlingsutrymme från ramarna kan socialsekreteraren ge klienterna de insatser som krävs (a a).

3.3 Barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd

Socialtjänstlagens 1 kap. 2 § trycker på att barnets bästa ständigt ska finnas i bakgrunden i de åtaganden socialtjänsten tar sig an som rör barn. Lagrummet omfattar därmed även handläggningen av ekonomiskt bistånd. Som ovan nämnts finns det schablonmässiga belopp reglerade i riksnormen, vilka återfinns i 2 kap. 1 § Socialtjänstförordningen (SoF, SFS 2001:937). Riksnormen är även den anpassad utifrån barnens behov, vilket återspeglas i att beloppen är olika höga beroende på hur gammalt barnet är (SoF). Det är även viktigt att poängtera att bedömningen kring vad som är skälig levnadsnivå för den enskilde även gäller för barn (Näsman 2019).

Hur socialsekreterare ska resonera kring barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd framgår till viss del i *Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten* (Socialstyrelsen 2013b). Där beskrivs det hur det krävs vetenskap och beprövad erfarenhet för att kunna applicera barnets bästa i handläggningen. Det förklaras också hur socialsekreterarna behöver hämta kunskap och underlag från såväl närstående som övriga yrkespersoner som har vidare kunskap om barnet. Slutligen förklaras hur socialsekreterarna ska ta hänsyn till vad barnet själv ger uttryck för. Det tydliggörs dock att ett barnperspektiv i beslutsfattande inte automatiskt ska innebära att ansökningar kring ekonomiskt bistånd landar i bifall, utan att socialsekreterarna själva behöver bedöma hur stor vikt barnets situation har i beslutsmotiveringen (a a).

Vid utredning och handläggning av ekonomiskt bistånd har ett vuxenperspektiv ofta dominerat. Socialstyrelsen (2013b) har därför poängterat att barnen ska vara synliga i utredningarna. För att barnen ska bli synliga i utredningarna krävs det att socialsekreterare ständigt dokumenterar hur barnens intressen uppfylls, hur överväganden gjorts samt hur besluten påverkar barnen. Det blir därför viktigt att socialsekreterarna vid handläggningen av ekonomiskt bistånd undersöker barnens situation, antingen via samtal med barnet själv eller med föräldrarna (a a). Att

barnen ska komma i uttryck i beslut eller åtgärder som rör dem är något som återfinns i Barnkonventionens 12 artikel (UNICEF 2009). Om ett barn ska få uttrycka sig i beslut som rör dem krävs det att de får den information de behöver i ärendet (Näsman 2019). Något som däremot saknas i Socialstyrelsens *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten* (2013b) är underlag som visar hur socialsekreterarna rent praktiskt ska få in barnperspektivet vid handläggningen.

När det gäller att se till barnens behov i handläggningen av ekonomiskt bistånd krävs det att föräldrarna har uttömt alla andra möjligheter för att tillgodose behoven innan ansvaret faller på socialtjänsten (Törnqvist & Tryblom 2019). Lagmässigt blir det här att socialsekreterarna kan hänvisa till föräldraansvaret som går att finna i 6 kap. 2 § Föräldrabalken (FB, SFS 1949:381). Här framgår det att den som har vårdnaden för barnen har ansvar i att tillgodose barnens behov i form av omvårdnad, trygghet och god fostran. Det är något som Törnqvist och Tryblom (2019) lyfter fram som problematiskt då föräldrar inte alltid har förmågan att stötta sina barn på det sättet som socialtjänsten hänvisar till.

4 Kunskapsläget

I detta avsnitt av uppsatsen har vi sammanställt det nuvarande kunskapsläget rörande barnperspektivet i ekonomiskt bistånd. För att kunna besvara arbetets frågeställningar på bästa sätt har vi först valt att lyfta hur barnperspektivet appliceras vid beslutsfattande av ekonomiskt bistånd. I denna del tas det upp hur forskningen skildrar barns delaktighet vid handläggningen, hur detta dokumenteras samt brister som framkommer. Det görs för att vi i resultatdelen ska kunna återkoppla till frågeställningen om det finns skillnader i hur socialsekreterarna inkluderar barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd, beroende på vilken klientgrupp föräldrarna tillhör.

Därefter kommer vi att redogöra för den aktuella forskning som finns angående hur socialsekreterarna använder sitt handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. I detta avsnitt tas det vidare upp hur handlingsutrymmet går att koppla till begreppet skälig levnadsnivå. Det kommer även lyftas fram eventuella brister som forskningen visar existerar. Avslutningsvis diskuteras vad studier visar angående hur Malmö stad arbetar med barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd. Denna genomgång kommer vi att kunna koppla till vår första frågeställning, vilket handlingsutrymme upplever sig socialsekreterarna ha när det gäller att inkludera barnperspektivet i handläggning av ekonomiskt bistånd?

4.1 Hur appliceras barnperspektivet vid beslutsfattande om ekonomiskt bistånd?

Näsman (2012) har publicerat boken *Barnfattigdom - om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. I boken lyfter hon upp egengjorda studier samt andra forskares studier rörande barn som växer upp i fattigdom. Ett återkommande moraliskt dilemma som tagits upp i dessa studier är hur socialsekreterarna vid handläggningen av ekonomiskt bistånd ska förhålla sig till barnperspektivet samtidigt som det behöver ställas krav på föräldrarna. Kraven behöver även vara utformade på ett rättssäkert sätt, vilket innebär att de ska se likadana ut för klienter med barn och utan barn (a a). Andra studier visar hur socialsekreterarna

upplever en press att samtidigt förhålla sig till den arbetsbelastningen de har, vilket genererar restriktivare bedömningar för att hinna med antalet ärenden (a a). När en socialsekreterare väljer att göra en restriktivare bedömning är det enligt vår slutsats barnperspektivet som blir lidande då det är tidskrävande utredningar.

4.1.1 Barnens delaktighet

Ridge (2002) har i sin bok *Childhood poverty and social exclusion - From a child's perspective* skrivit om problemen barn upplever genom att växa upp i fattigdom. I boken betonas vikten av att barnen ska få vara delaktiga i utredningen av ekonomiskt bistånd. I samband med detta beskriver Ridge (2002) hur det inte räcker att höra vad föräldrarna har att säga om barnen eftersom barnen har separata behov. Det är något som bekräftas av en av de studier Näsman (2012) lyfter fram och diskuterar i sin bok. Studien grundar sig på intervjuer med enhetschefer och socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd i Uppsala. Resultatet diskuterar hon sedan i förhållande till en forskningscirkels resultat rörande barnperspektivet vid familjer som levt i långvarigt försörjningsstöd inom Uppsala län. I texten beskrivs att samtal med barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd behövs då barnen skapar strategier för att dölja sina ekonomiska behov för sina föräldrar. Barnen vet att föräldrarna inte har råd och vill inte belasta dem, samtidigt vill barnen inte heller bli besvikna. Föräldrarna får därmed inte full insyn i barnens behov, sett utifrån vad de behöver för att vara delaktiga i skolan eller i umgänget med vänner (a a). Slutsatser som vi anser går att dra utifrån detta är att socialsekreterarna har större chans att få veta barnens behov i samtal direkt med barnen, och på så sätt kan de förhålla sig till barnens behov i större grad.

van Bijleveld, Dedding och Bunders-Aelen (2013) har skrivit en artikel rörande hinder och möjligheter för att underlätta barns delaktighet i familjers kontakt med välfärdssystemet. De benämner relationen mellan barnet och socialsekreteraren som en av de viktigaste faktorerna för att barnet ska bli delaktigt i handläggningen. Det krävs dock att socialsekreterarna får mer kunskap kring barnen för att få en förståelse för hur de också är viktiga sociala aktörer i ärendena som rör deras föräldrar. Samtidigt framgår det att barnens delaktighet är något som är svårt att omsätta till det praktiska arbetet med ekonomiskt bistånd (a a).

Svårigheten gällande att omsätta barns delaktighet i praktiken diskuteras i flera studier. Studierna visar på motstridigheten mellan att vilja inkludera ett barnperspektiv genom samtal med barnen samtidigt som socialsekreterarna vill skydda barnen från föräldrarnas ekonomiska problematik (van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen 2013; Näsman 2012). Näsman (2012) diskuterar vidare hur flertalet socialsekreterare väljer att inte prata direkt med barnen just med anledningen att skydda dem, men även för att ekonomiska frågor generellt är en fråga för de vuxna i samhället. Vidare menar socialsekreterarna att de ska stötta föräldrarna i deras föräldraansvar, och ifall de skulle prata direkt med barnen så skulle vikten av föräldraansvaret försvagas (a a). Samtidigt har flertalet studier, internationella och svenska, visat hur samtal med barnen krävs för att få deras behov tillgodosedda (a a). Det krävs därför att socialsekreterarna klarar av att finna en balans där barnens rättigheter uppfylls, samtidigt som de skyddas (van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen 2013).

4.1.2 Dokumentation av barnperspektivet i ekonomiskt bistånd

Vi kommer i denna del att diskutera en av de studier Näsman (2012) presenterar i sin bok *Barnfattigdom*. Författaren har i studien undersökt hur föräldrar, socialtjänsten och domstolar beskriver, motiverar och bedömer barn och dess behov vid 240 stycken överklagan av beslut gällande ekonomiskt bistånd. I flera domar var det svårt att utläsa om det fanns ett barn med i bilden, i andra var de enda tecknen på barnens existens att det tagits upp barnrelaterade inkomster eller kostnader i beräkningar. Studien lyfter även fram hur barnen framstod som osynliga då dokumentation kring barnens delaktighet i beslutsprocessen saknades i de flesta analyserade domarna. Barnen framställdes inte som individer med behov som även de påverkas i frågan om ekonomiskt bistånd (a a).

Flera av de analyserade domarna avsåg ansökningar som avslagits med motiveringen att föräldrarna inte uppfyllt kraven om att stå till arbetsmarknadens förfogande, och därmed förlängt sin väg mot självförsörjning. I dessa fall dokumenterades det i domen att barnperspektivet har beaktats, men i slutändan hänvisades det till föräldraansvaret. Det tydliggjordes därefter att föräldrarnas agerande skulle påverka hela familjen negativt eftersom de förlorade sin rätt till ekonomiskt bistånd. Föräldrarnas brutna planering gällande att stå till arbetsmarknadens förfogande gav därför avslag på ansökan i sin helhet. Men det framgick samtidigt i dokumentationen att utifrån barnperspektivet var familjerna berättigade visst bistånd, exempelvis bistånd till hyra och mat (Näsman 2012).

I de fall som barnen och dess behov var dokumenterade var det främst i föräldrarnas överklagan. Det fanns enstaka fall där även socialtjänsten och domstolen nämnde barnperspektivet. Dessa fall handlade om ansökningar om ekonomiskt bistånd som var knutna direkt till barnens behov, exempelvis särskilda behov i form av idrottsaktiviteter, speciella matbehov eller sjukdom. Det var dock sällan som socialtjänsten eller domstolen godkände dessa särskilda skäl för mer bistånd (Näsman 2012).

I studien framkommer det att socialtjänsten i de flesta fall inte utgick från Barnkonventionens beskrivning av att barn ska ses som egna aktörer och individer. Om det förekom så var det otydligt att socialtjänsten beaktat det vid beslutsfattandet, då det helt enkelt saknades dokumentation kring det. Sammanfattningsvis avvisades de flesta överklaganden med motiveringen att föräldrarna inte uppfyllt det som krävts av dem, men domstolen bedömde aldrig barnens eventuella behov. Samtidigt utgick domstolen enbart ifrån det socialtjänsten skrivit om barnperspektivet i yttrandet, utan att lägga till något själva i domen. Författaren menar att det därför går att utläsa att domstolen inte anser att det är deras ansvar att bedöma ifall ett barnperspektiv ska beaktas i handläggningen av ekonomiskt bistånd (Näsman 2012).

4.1.3 Övriga brister

Fernqvist (2011) har i sin artikel analyserat den data som Näsman (2012) tagit fram i sin studie som presenterades i tidigare avsnitt. En poäng som framkommer i Fernqvists (2011) artikel är hur barnens berättelser saknas trots de konstaterade sociala och känslomässiga konsekvenserna som barn får av att leva i ekonomisk utsatthet. Det beskrivs i artikeln hur det skapas en normalitet kring barnens uppväxt hos socialtjänsten och domstolarna, där det inte framgår att barnen är utsatta. När man i domstolen eller på socialtjänsten ser barnens uppväxt som normal eller till och med normativ, frågas det inte efter deras behov. Här skapas

det ett glapp, om barnen inte får sätta ord på sina behov, är det betydligt svårare att uppfylla dem (a a).

En annan problematik som Näsman (2012) diskuterar i förhållande till den ovan presenterade studien är hur det framkommer att föräldrarnas bild på vad barnets bästa är skiljer sig från socialtjänstens och domarnas bild på vad barnets bästa är. Föräldrarna anförde i sina motiveringar till överklagan flera behov som de ansåg att barnen hade, men socialtjänsten och domstolen ansåg inte att det var nödvändigt (a a). En tanke detta ger oss är hur domstolarna och socialsekreterarna eventuellt saknar synen på individen och dess behov, och istället enbart utgår från generella behov, utifrån vad riktlinjer och praxis säger.

Harju (2008) har skrivit en avhandling om konsekvenserna av ekonomiska svårigheter för barns relationer med såväl föräldrar som med andra barn. Hon lyfter en viktig aspekt att ha i åtanke gällande barns delaktighet i handläggningen av ekonomiskt bistånd avseende den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan förälder och barn. Lagstiftningen som finns gör det möjligt för föräldrar att bestämma över sina barn. Däremot innebär den också att de vuxna ska agera skyddande, kontrollerande och fostrande gentemot barnen (a a). Vi menar att det går att koppla till det föräldraansvar som tidigare beskrivits i bakgrunden. Det innebär att barnen inte ska behöva ta ansvar över familjens försörjning eller ekonomiska situation.

Avslutningsvis tar flera studier upp hur ekonomiskt bistånd är utformat som en kortvarig lösning (Angelin, Hjort & Salonen 2014; Lingärde & Rauhut 2013; Näsman 2012). I studierna framgår det att många socialsekreterare anser att beloppen som beviljas är tillräckliga för att familjerna ska uppnå en skälig levnadsnivå under kortare perioder. Men familjer som lever med långvarigt ekonomiskt bistånd kräver mer för att uppnå den önskvärda skäliga levnadsnivån (Angelin, Hjort & Salonen 2014; Lingärde & Rauhut 2013; Näsman 2012). Näsman (2012) tar diskussionen vidare och menar att en lösning på detta eventuellt hade kunnat vara att inte enbart bedöma biståndet utifrån riksnormen, utan också bedöma det utifrån hur länge man erhållit biståndet.

4.2 Barnperspektivet och socialsekreterarnas handlingsutrymme

Precis som nämnts tidigare är Socialtjänstlagen en ramlag, vilket ger socialsekreterarna ett handlingsutrymme att arbeta utifrån (Angelin 2013). Wörlén (2010) tar upp detta djupare i sin studie som handlar om prioriteringar i socialtjänsten. Det lyfts fram i studien hur tjänstemän i Individ- och Familjeomsorgen på socialtjänsten menar att det viktigaste att förhålla sig till vid beslutsfattande är lagstiftningen. Socialsekreterarna har inte ett ovillkorat handlingsutrymme då interna policys och riktlinjer reglerar hur mycket handlingsutrymme en socialsekreterare besitter i förhållande till lagstiftningen (Wörlén 2010). De anpassar sitt beslutsfattande till den kultur och de normer som återfinns i den arbetsgrupp de arbetar i. Med hjälp av detta vägleds socialsekreterarna till hur de ska använda sitt handlingsutrymme på ett rättssäkert och godtagbart sätt (Angelin, Hjort & Salonen 2014).

Viktigt att poängtera är däremot det som Angelin, Hjort och Salonen (2014) lyfter upp i sin artikel *Lokala handlingsstrategier för att tillförsäkra skäliga levnadsvillkor*. Deras artikel är grundad på Malmökommissionens studie om försörjningsstödet funktion i Malmö. De beskriver hur riktlinjer, interna policys

och arbetsgruppens norm kan krocka med klienternas behov. Arbetsgruppens normer påverkar socialsekreterarnas generositet gentemot klienterna och användandet av sitt handlingsutrymme. När arbetsgruppen har strikta normer är det svårt för enskilda socialsekreterare att använda sitt handlingsutrymme för att överskrida dessa (a a). Det är även något som Wörlén (2010) fått fram i sin studie. Där uttrycker anställda inom socialtjänsten att de upplever att de har ett handlingsutrymme att bestämma hur arbetet utförs. Samtidigt visar studien att socialsekreterarna upplever arbetet uppstyrt av lagar (a a). Det beskrivs av Wörlén (2010) som en paradox; socialsekreterarna har ett handlingsutrymme där de upplever en frihet i hur beslut ska fattas, men samtidigt menar de socialsekreterare hon intervjuat att de måste följa lagar och riktlinjer vid sitt beslutsfattande.

4.2.1 Handlingsutrymme i förhållande till skälig levnadsnivå

I Angelin, Hjort och Salonens (2014) artikel beskrivs det hur ekonomiskt bistånd är behovsprövat och hur prövningen görs olika av kommuner. Kommuner har egna lokala riktlinjer, praxis och regelverk att förhålla sig till när det gäller ekonomiskt bistånd. Det gör att det finns flera olika tolkningar kring vad ekonomiskt bistånd innebär för klienten. I artikeln framgår det dock att de socialsekreterare som blivit intervjuade i den studie de diskuterar har varit överens om att den riksnorm som används inte är tillräcklig för att en familj ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det beskrivs i artikeln hur socialsekreterarna därför kompenserar den låga riksnormen genom att bevilja bistånd över norm i större grad när det kommer till barnfamiljer (a a).

De ovan nämnda över norm-ansökningarna beskrivs som komplexa i sin bedömning av socialsekreterare. Därför menar författarna att riktlinjer, interna policys och normer krävs på arbetsplatsen för att socialsekreterarna ska kunna använda sig av sitt handlingsutrymme vid denna form av ansökningar (Angelin, Hjort & Salonen 2014). Det går att koppla till en av de slutsatser som Lingärde och Rauhut (2013) kom fram till i sin text *En skälig levnadsnivå för barn*. Texten är en analys av den fastställda riksnormen i förhållande till skälig levnadsnivå för barn. De lyfter fram hur avsaknaden av vad skälig levnadsnivå innebär gällande barn skapar oklarheter när det kommer till rättstillämpningen (a a). När det finns oklarheter kring rättstillämpningen är en slutsats som vi drar att rättssäkerheten kan brista då det saknas tydliga direktiv.

Det är dock viktigt att poängtera att handläggningen gällande över norm-ansökningar är mer tidskrävande än andra beslut (Angelin 2013). Det är något som även framgår i Wörléns (2010) studie. Socialsekreterarna som intervjuats i studien menar att de behöver prioritera bort saker i handläggningen på grund av tidsbrist (a a). En slutsats som vi drar här är att socialsekreterarna väljer att prioritera bort arbete som är utöver det standardiserade då det kräver mer tid, vilket innebär att de inte använder sitt handlingsutrymme vid beslutsfattandet i större utsträckning. Om en socialsekreterare behöver prioritera bort de tidskrävande arbetsuppgifterna är något vi menar kan påverka barnperspektivets inkludering i handläggningen eftersom detta är, precis som tidigare nämnts, tidskrävande.

Något som begränsar användandet av socialsekreterares handlingsutrymme är den bristande kunskapen kring hur handlingsutrymmet kan användas vid ansökningar gällande över norm (Angelin, Hjort & Salonen 2014). Något som författarna lyfter fram i sin artikel är hur chefer beskriver att det blir enklare för socialsekreteraren

att använda sig av sitt handlingsutrymme desto längre anställning denne haft. Cheferna menar att bland nyanställda socialsekreterare används rutindokument i större utsträckning eftersom de saknar kunskap kring sitt handlingsutrymme, och därmed inte är bekväma med att fatta beslut utifrån det (a a).

4.2.2 Användandet av handlingsutrymmet i Malmö stad

Utifrån Angelin, Hjort och Salonen (2014) artikel framgår det hur Malmö stad har varit bra på att, utifrån barnperspektivet, bevilja kostnad för fritidsaktiviteter utöver den riksnorm som finns. Artikeln hänvisar till en studie genomförd av Malmökommissionen där det framgår hur Malmö stads olika stadsdelar i regel beviljat bistånd utöver riksnormen för fritidsaktiviteter till barn (a a). För att förstå varför detta görs drar vi en parallell till den relativa fattigdomen. Genom att bevilja extra bidrag för fritidsaktiviteter blir det en form av skadereducering - barnen upplever att de får möjlighet att gå på fritidsaktiviteter precis som sina vänner som inte lever i familjer med ekonomiskt bistånd.

Angelin (2013) har gjort en djupare analys av Malmökommissionens studie om försörjningsstödet funktion i Malmö stad. I denna analys framgår det att de intervjuade socialsekreterarna i studien lyfter fram hur viktigt det är att inte enbart begränsa barnperspektivet till att bevilja fritidsaktiviteter. Barnen som lever i ekonomiskt bistånd har fler behov än så (a a). Det lyfts fram hur de intervjuade socialsekreterarna uppfattat en ökning av att inkludera barnperspektivet vid handläggningen av ekonomiskt bistånd (Angelin 2013; Angelin, Hjort & Salonen 2014). Angelin, Hjort och Salonen (2014) belyser vidare att socialsekreterarna som intervjuats trycker på budskapet att barnen ska vara skuldfria i relation till sina föräldrars handlande.

I Angelins (2013) studie framgår det hur socialförvaltningar generellt sett har ett generösare förhållningssätt mot familjer som lever i långvarigt ekonomiskt bistånd, jämfört med övriga klienter. Det är något som går att återse i Malmö stads egna riktlinjer där det framgår att fokus ska läggas på just familjer i långvarigt ekonomiskt bistånd (a a). Vidare visar Angelins (2013) studie hur barnperspektivet har blivit mer centralt i både beslut och riktlinjer inom Malmö stad. I Malmö stads riktlinjer går det även att finna att de definierar att barnperspektivet ska inkluderas i samband med att socialsekreterarna beslutar kring insatser för att få föräldrarna till självförsörjning (a a).

5 Teori

I detta avsnitt kommer vi att presentera den teoretiska tolkningsram som vi kommer använda för att analysera det resultat som framgår i studien. Valet av teorier grundar sig i att samtliga respondenter arbetar inom en offentlig organisation. För att förstå och kunna analysera organisationens påverkan på deras arbete anser vi att det är väsentligt att använda oss av Christensen m.fl. (2005) Organisationsteori för offentlig sektor. Den första delen av detta avsnittet kommer därför enbart grunda sig på Christensens m.fl. (2005) bok *Organisationsteori för offentlig sektor*.

Utöver Organisationsteori för offentlig sektor har vi valt att använda oss utav Lipskys (2010) tankar kring gräsrotsbyråkraten. Vi kommer även att använda oss

av Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) bok för att tydliggöra begreppet gräsrotsbyråkrat. Utifrån detta kommer vi också att använda oss av Johanssons (2007) tankar om byråkratiska organisationer som han presenterar i sin uppdaterade version av sin avhandling *Vid byråkratins gränser*. Genom detta vill vi ge en bredare förståelse för hur organisationen, men även klientrelationen, påverkar socialsekreterarna i deras arbete.

5.1 Organisationsteori för offentlig sektor

Christensen m.fl. (2005) har tagit fram en Organisationsteori som förklarar den offentliga sektorn och hur de offentliga organisationerna är uppbyggda.

Författarna lyfter vikten att skapa en förståelse för organisationsstrukturen i offentlig sektor, då de anställda ofta har svårt att förhålla sig till att arbeta i en organisation där målet är allmännytta, medan allt mer fokus läggs på ekonomi- och målstyrning. Författarnas syfte med denna teori är att diskutera och skapa en förståelse för offentliga organisationers uppbyggnad utifrån demokrati och politik (a a).

Författarna till teorin menar att det går att förstå organisationen och dess struktur utifrån tre olika perspektiv; instrumentella perspektivet, kulturella perspektivet och mytperspektivet. Då en offentlig organisation är komplext uppbyggd krävs det att det finns delar från samtliga perspektiv. Här kommer perspektiven beskrivas var för sig, för att sedan användas för att analysera de framtagna resultaten senare i uppsatsen (Christensen m.fl. 2005).

5.1.1 Instrumentella perspektivet

Det instrumentella perspektivet utgår från att offentliga organisationer finns till för att ge samhället det som behövs, och att det ska ske genom att de ska sträva efter att uppnå politiskt uppsatta mål. Ledningen i organisationen tar då fram handlingssätt för att uppnå de formella målen genom det mest effektiva sättet som finns. Handlingssätten formuleras som riktlinjer och mallar för hur de anställda inom organisationen ska utföra sitt arbete och hur beslut ska fattas. Perspektivet förespråkar på så sätt disciplinering och kontroll över de anställda. Samtidigt ses de anställda enbart som redskap, verktyg eller instrument som utför det bestämda handlingssättet för att de formella målen ska uppnås (Christensen m.fl. 2005).

I detta perspektiv beskrivs offentliga organisationers struktur som formell. Det innebär en stark hierarkisk ordning, där den överordnade kan ställa krav på hur de underordnade ska handla. Samtidigt kan organisationen vara starkt centraliserad, det går att återse ifall det framgår att de underordnade förväntas uppfylla och genomföra de beslut som de överordnade fattar. I denna form av struktur är arbetsrollerna tydliga, vilket innebär att de blir opersonliga. Det spelar inte någon roll vem som sitter på den specifika tjänsten, utan det är förutbestämt vilken tjänst som gör vad och hur det ska göras (Christensen m.fl. 2005).

När en anställd får ett mål som ska uppnås väljer denne att anpassa sitt arbete utifrån det med grund i två olika tankesätt. Det första tankesättet grundar sig i att den anställde anser sig ha en offentlig plikt i samhället och därför behöver den anställde anpassa sig. Det andra tankesättet menar att den anställde vill bevara sin anställning och eventuellt klättra i hierarkin i framtiden, vilket gör att de inte vågar motsätta sig de krav som ledning och politiker sätter upp (Christensen m.fl. 2005).

5.1.2 Kulturella perspektivet

I det kulturella perspektivet lyfter författarna fram hur en offentlig organisations struktur grundar sig i de normer och värderingar som existerar i verksamheten. Författarna menar att strukturen i en organisation växer fram efter hand, och beskrivs som att sitta i väggarna av verksamheten (Christensen m.fl. 2005).

Det existerar därmed även här ramar i hur de anställda ska arbeta, men dessa är dock informella. De anställda arbetar utifrån hur de alltid gjort, trots att det inte finns formella riktlinjer som beskriver arbetssättet. Då de anställda arbetar som de alltid gjort innebär det att de nyanställda behöver socialiseras in i den rådande kulturen för att de ska lära sig hur de informella ramarna styr arbetet.

Det uppstår dock en komplexitet då de formella ramarna kan krocka med de informella ramarna. Ledningen måste därför ofta kämpa hårt för att implementera nya handlingsstrategier ifall detta synsätt finns på arbetsplatsen (Christensen m.fl. 2005).

Det är inte enbart strukturen som formas utifrån normer och värderingar hos de anställda. Utifrån detta synsätt uppstår även informella mål. De informella målen kommer fram under arbetets gång, och inte sällan uppstår de i sociala grupper i verksamheten. Samtidigt ses målen inte som krav, utan som ett stöd i arbeten där självbestämmandet är stort (Christensen m.fl. 2005).

5.1.3 Mytperspektivet

Enligt mytperspektivet formas organisationer och dess struktur genom samhällets tankar om själva organisationen. Samhällets tankar har författarna till teorin benämnt som myter. När en ny myt presenteras i samhället grundar den sig ofta i att låta så effektiv och optimal som möjligt, vilket gör att organisationer ofta tar efter dem. Men här uppstår ett stort problem, bara för att en myt presenteras som optimal och effektiv innebär det inte att den är det. Organisationerna tar dock efter myterna från samhället ändå, för att inte kritiseras och förlora legitimitet från samhället (Christensen m.fl. 2005).

Myterna som organisationerna tar efter återspeglar ofta tankar, normer och förväntningar från samtiden. Författarna väljer i presentationen av teorin att dra en parallell till modevärlden; en del myter är populärare än andra och många myter kommer och går genom åren. Det gör det svårt att säga exakt vart de olika myterna faktiskt kommer ifrån, då flera olika aktörer kan ta fram samma sorts myt. En viktig aktör som påverkar vilka myter som kommer från samtiden är bland annat utbildningsväsendet (Christensen m.fl. 2005).

Utifrån mytperspektivet utvecklas målen via krav från omgivningen, men målen är inte alltid lika hårda som de instrumentella målen (Christensen m.fl. 2005). En form av mål som däremot är väldigt hårda som kommer via mytperspektivet är de mål som tvångsmässigt behöver adopteras på en organisation. Det handlar om mål som samtiden har tagit fram, och som politiker anammar. När politikerna anammar dessa mål tvingas målen ofta in i organisationerna där de blir lagar eller föreskrifter som organisationerna måste följa (a a).

5.2 Gräsrotsbyråkrati

Michael Lipsky grundade begreppet ”street level bureaucrat” under 1980. I begreppet åsyftade han de offentligt anställda som möter samhällets medborgare i sitt arbete (Lipsky 2010). Begreppet ”street level bureaucrat” har i Sverige översatts till gräsrotsbyråkrat, eller gatubyråkrat (Johansson 2007). Vi kommer vidare att använda oss utav begreppet gräsrotsbyråkrat när vi lyfter fram Lipskys (2010) tankar.

Gräsrotsbyråkraterna finner du längst ner i hierarkin av offentliga organisationer, hierarkin toppas i sin tur av högre myndigheter och politiker. En gräsrotsbyråkrat behöver förhålla sig till de beslut som politiker och högre myndigheter tar i sitt arbete (Lipsky 2010). Gräsrotsbyråkraten interagerar med samhällets medborgare samtidigt som denne ses som ansiktet utåt för sin organisation (a a).

Gräsrotsbyråkraternas uppgift är enligt Lipsky (2010) att genom arbetet förena klienternas behov med organisationens samhälleliga uppdrag. Detta görs genom lagar, riktlinjer, och normer på arbetsplatsen (a a). Däremot är situationerna som gräsrotsbyråkraten möter ofta komplexa, vilket gör det svårt att ständigt tillämpa generella riktlinjer. Det kan därför krävas individuella bedömningar, varför gräsrotsbyråkraterna blir tilldelade delegation i visst handlingsutrymme (a a). För att kunna använda sig av sitt handlingsutrymme krävs det att gräsrotsbyråkraten inte enbart använder organisationens resurser, utan även utnyttjar den kunskap som denne bär med sig (Svensson, Johnsson och Laanemets 2008). I detta sammanhang är det viktigt att poängtera det som Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) lyfter fram; handlingsutrymmet begränsas även av de regler och förordningar som gräsrotsbyråkraten behöver förhålla sig till.

Lipsky (2010) menar att det skapas ett dilemma för gräsrotsbyråkraterna, ett dilemma som ständigt är med dem i arbetet. Gräsrotsbyråkraten behöver utföra ett arbete som går i linje med organisationens intresse utifrån riktlinjer och regler, samtidigt som samma gräsrotsbyråkrat ska se varje individ för sig och göra bedömningar utefter varje klients intresse. Organisationens mål gällande effektivitet och resurshantering kolliderar inte sällan med de klientfokuserade målen som gräsrotsbyråkraten menar krävs för att hantera klienterna som individer och deras särskilda behov. Lipsky (2010) beskriver dilemmat som att gräsrotsbyråkraten dels behöver möta klienter och medborgare som medmänniskor, och samtidigt vara en organisationsrepresentant som inte kan fatta beslut utanför organisationens gränser. Det innebär att en handling som är i enighet med organisationens riktlinjer och regler kan verka anmärkningsvärd utifrån ett medmänskligt perspektiv (a a).

Då gräsrotsbyråkraten ständigt brottas med resursbrister i sitt arbete, samtidigt som denne ges otydliga riktlinjer, blir arbetet att uppfylla medborgarnas behov svårt (Lipsky 2010). Gräsrotsbyråkraten underlättar därför sitt annars komplexa arbete genom att i så stor utsträckning som möjligt tillämpa standardiserade riktlinjer och därmed effektivisera arbetet. Offentliga organisationer eftersträvar ständigt det bästa arbetssättet för att kunna uppnå organisationens syfte gentemot medborgarna samtidigt som gräsrotsbyråkraterna behöver använda de tilldelade resurserna så effektivt som möjligt. Författaren menar att detta kan skapa en osäkerhet för gräsrotsbyråkraterna utifrån arbetssätt och förhållningssätt (a a).

5.2.1 Byråkratisk organisation

Johansson (2007) har i sin avhandling beskrivit hur en byråkratisk organisation fungerar. Han har utgått från Lipskys (2010) grundtankar om gräsrotsbyråkraten och försökt ge en vidare förklaring till de dilemman som gräsrotsbyråkraten möter utifrån en organisatorisk kontext. Han har, i arbetet med sin avhandling, utfört intervjuer med gräsrotsbyråkrater vid Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (Johansson 2007).

Det som kännetecknar en byråkratisk organisation är en stark hierarkisk ordning, där beslut om arbetsprocessen fattas ovanifrån och utförs av de längst ner i hierarkin – gräsrotsbyråkraterna. För att en byråkratisk organisation ska fungera krävs det att den förhåller sig till element från omgivningen. Författaren beskriver hur det kan ses som att omgivningen har en makt över organisationen, då organisationerna måste anpassa sig utifrån deras åsikter (Johansson 2007).

En byråkratisk organisation kännetecknas också av att dess anställda kontrolleras i någon form (Johansson 2007). Författaren menar att den kontroll som sker behövs för att arbetet som gräsrotsbyråkraterna utför ska kunna ske enhetligt och för att gräsrotsbyråkraterna inte ska kämpa emot ledningens och uppdragsgivarens mål med arbetet. Här uppstår dock en paradox då gräsrotsbyråkraten inte kan kontrolleras när arbetet utförs i samma utsträckning som i icke byråkratiska organisationer. Ledningen kan inte kontrollera den enskilde gräsrotsbyråkraten i mötet med klienterna, men de kan däremot kontrolleras före och efter. Ledningen skapar därför riktlinjer och regler kring hur gräsrotsbyråkraten ska utföra arbetet, samt informerar om nya lagar som de behöver förhålla sig till (a a).

En viktig aspekt som behöver lyftas är det Johansson (2007) tar fram hur tiden per ärende spelar stor roll i hur gräsrotsbyråkraten kan utföra sitt arbete. Tidsaspekten blir extra väsentlig i organisationer som kräver omedelbart beslutsfattande, vilket vi återser tydligt i den organisation vi undersöker. När tiden blir begränsad av antalet ärenden blir klientrelationen lidande eftersom gräsrotsbyråkraten inte har möjlighet att vårda den i lika stor utsträckning. När en klient då inte följer mönstret från övriga klienter så kan gräsrotsbyråkraten inte hjälpa till där det behövs då tiden inte finns (a a).

6 Metod och material

I denna del av uppsatsen redogörs det för genomförandet av studien och vilka metoder som använts. Avsnittet kommer att inledas med en beskrivning av vårt metodval, där vi diskuterar valet av semistrukturerade intervjuer. Vid detta fortsätter en beskrivning av vår urvalsprocess, tillsammans med en presentation av det utvalda stadsområdet. Metodavsnittet fortsätter med att presentera tillvägagångssättet under arbetet, hur vi genomfört vår litteratursökning, hur intervjuerna transkriberats till den empiri vi fått fram och vilken form av analysmetod vi använt. Därefter kommer vi att redogöra för de etiska överväganden vi gjort i samband med uppsatsen, vår roll som forskare och arbetsfördelningen. Avsnittet avslutas med en diskussion av vårt metodval.

6.1 Metodval

Vi anser att frågeställningarna i arbetet besvaras på bästa sätt utifrån en kvalitativ metod. Det då den kvalitativa metoden belyser personers synsätt och upplevelser (Bryman 2018), vilket är just det resultatet arbetet eftersträvar. Arbetet strävar efter att få fram vad socialsekreterarnas åsikter är och hur de ser på sitt arbete. Den kunskapsteoretiska ståndpunkt som kvalitativa studier har är just att deltagarna i studien får möjlighet att berätta hur de tolkar sin verklighet (a a).

Den kvalitativa metod arbetet grundar sig i är kvalitativa intervjuer. En mening som sammanfattar valet av kvalitativa intervjuer är den som Kvale och Brinkmann (2014) inleder sin bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* med: "Om man vill veta hur människor uppfattar sin värld och sitt liv, varför inte prata med dem?" (s. 15). För att återkoppla till det syfte som uppsatsen har är grundtanken att få fram socialsekreterarnas egna uppfattningar och synsätt, vilket kommer fram på bästa sätt genom just kvalitativa intervjuer (Bryman 2018). De kvalitativa intervjuerna gav oss djupare insikt i socialsekreterarnas värderingar, ambitioner och attityder till barnperspektivet och hur detta inkluderas i handläggningen (May 2013).

Anledningen till att valet landade just i den kvalitativa intervjuformen grundar sig i att denna form av intervjuer är flexibla. De kvalitativa intervjuernas flexibilitet gör att respondenterna, i detta fall socialsekreterarna, kan styra samtalet in på de områden kring frågorna som de känner är relevanta och väsentliga (Bryman 2018).

6.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Den form av kvalitativa intervjuer som vi valde att använda oss av var semistrukturerade intervjuer. Valet av just semistrukturerade intervjuer föll sig naturligt då vi sedan början av arbetet hade ett tydligt fokus angående vad vi ville undersöka. När ett tydligt fokus finns i arbetet är semistrukturerade intervjuer en bra metod för att samla in data kring det avgränsade området och på så sätt ta sig an en specifik frågeställning (Bryman 2018). Valet av användandet av semistrukturerade intervjuer grundade sig även i det som Aspers (2011) förklarar, att det är ett lämpligt tillvägagångssätt att samla information om ett valt område.

Genom att vi använde det semistrukturerade intervjuformatet gav det oss en möjlighet att ställa generella frågor inom ett specifikt område, och därefter låta respondenterna tala fritt och styra samtalet kring det specificerade området (May 2013). De semistrukturerade intervjuerna handlar just om följsamhet (Bryman 2018).

Vi valde att använda oss utav en intervjuguide i samband med intervjuerna (se *Bilaga 2*). Denna intervjuguide består av frågor gällande de olika områdena vi valt att beröra under intervjun. Beslutet att använda oss av en intervjuguide med klara frågor gällande de olika områdena skapade en trygghet hos oss som intervjupersoner, då vi inte behövde oroas kring hur vi skulle formulera frågorna under själva intervjun. Samtidigt gav det oss en säkerhet att vi inte glömde något väsentligt område i intervjun. Precis som tidigare nämnts var syftet med uppsatsen att ta fram eventuella skillnader och likheter i respondenternas upplevda verklighet. För att kunna se skillnader krävdes det att vi hade en och samma intervjuguide till samtliga intervjuer (Bryman 2018).

Aspers (2011) lyfter en problematik som är lätt att hamna i. Ifall intervjupersonen i förväg förberett frågor och följdfrågor på vad respondenten kan tänkas svara får den som blir intervjuad inte möjlighet att framhäva sitt eget perspektiv. Det undvek vi genom att följa upp vad socialsekreterarna svarade med följdfrågor vilka inte var specificerade i förväg. Vårt mål var att på så sätt skapa ett samtal som gav oss djupare förståelse för socialsekreterarnas verklighet (a a).

6.2 Urval

För att få fram respondenter använde vi oss av ett flerstegsurval, som grundar sig dels på ett målinriktat urval och dels på ett bekvämlighetsurval (Bryman 2018). Till att börja med gjorde vi ett målinriktat urval för att få fram vilken verksamhet vi skulle undersöka. Det målinriktade urvalet gjordes för att få svar på specifika frågeställningar (a a), för vårt arbete blev det utifrån detta urval en självklarhet att välja Enhet ekonomiskt bistånd. Men på grund av tidsbegränsningen som förelåg var vi tvungna att avgränsa oss till enbart ett stadsområde i en stad. Vi använde oss här av ett bekvämlighetsurval, vilket innebar att vi valde ett stadsområde i Malmö stad där vi hade kontakter sedan vår verksamhetsförlagda utbildning. Just ett bekvämlighetsurval var smidigt utifrån tidsbegränsningen av arbetet då det är ett snabbt och enkelt sätt att hitta respondenter som vill ställa upp (a a). I det specifika fältet vi undersökte har även respondenterna tidsbrist i form av hög arbetsbelastning, vilket gjorde att bekvämlighetsurvalet underlättade för oss att få respondenter att ställa upp. En annan aspekt som gjorde det enklare för oss att avgränsa oss till enbart ett stadsområde inom Malmö stad var att det skulle bli enklare för oss att genomföra den tänkta jämförelsen mellan sektionerna.

När vi hade valt stadsområde inom Malmö stad återgick vi till att använda ett målinriktat urval. Det gjordes för att få fram vilka sektioner vi skulle utföra intervjuer på. Vi återgick till våra frågeställningar och såg att ett urval ganska direkt kunde göras här (Bryman 2018). Vi skulle undersöka hur socialsekreterare på stadsområdet använder sitt handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet vid handläggningen när det gäller familjer som lever i långvarigt försörjningsstöd. Det innebar att vi kunde utesluta två sektioner som inte arbetar med långvarigt försörjningsstöd. När detta urval gjorts återstod sektionerna Rehab, Arbetsmarknad och Hela Familjen. Vi kommer att presentera dessa tre sektioner utförligare i nästa delavsnitt, *6.2.1 Presentation av stadsområde*.

När vi kommit fram till vilka sektioner vi ville undersöka mejlade vi respektive sektionschef för att få ett godkännande att utföra intervjuerna på arbetsplatsen. I mejlet bifogades vårt informationsbrev (se *Bilaga 1*) för att cheferna skulle få mer insikt i vad arbetet berörde. Vi valde att mejla direkt till sektionscheferna framför enhetschefen då dessa har mer inblick i arbetsbelastningen inom deras sektion och därför kunde avgöra om det fanns tid för socialsekreterare inom sektionen att ställa upp. Samtliga sektionschefer godkände att vi kunde få utföra intervjuer inom deras sektioner.

Vi valde därefter ut att vi skulle intervjua två respondenter från varje sektion genom att åter använda oss av ett målinriktat urval. Genom det målinriktade urvalet kunde vi välja ut lika många respondenter från samtliga av de utvalda sektionerna då det gav oss en bättre möjlighet att besvara vår frågeställning gällande skillnaderna mellan sektioner. Vi mejlade socialsekreterarna vi valt ut med en förfrågan om intervju. I förfrågan bifogades informationsbrevet (se *Bilaga 1*). Då undersökningar av den formen vi genomfört ökat i antal under de senaste

åren är det svårare att få deltagare att ställa upp (May 2013). Vi hade därför valt ut alternativa socialsekreterare som respondenter. Det var en tillfrågad socialsekreterare som tackade nej till förfrågan på grund av arbetsbelastningen, men vi lyckades få en annan socialsekreterare i samma sektion att ställa upp. Det går därmed att konstatera att vi hade tur med urvalet av respondenter, då vi lyckades få två respondenter från varje sektion.

6.2.1 Presentation av stadsområde

Som vi tidigare diskuterat har vi valt att studera en verksamhet i Malmö stad som arbetar med ekonomiskt bistånd i ett av Malmös fem stadsområden. För att ge en bakgrund till vår studie så kommer vi här att presentera hur det valda stadsområdet är uppdelat på Enhet ekonomiskt bistånd.

Stadsområdet har delat upp sina klienter utifrån vilken klientgrupp de tillhör, en så kallad sektionsuppdelning, utifrån följande fem sektioner: Rehab, Arbetsmarknad, Unga Vuxna, Hela Familjen samt Mottag, 1:e och Administration. Vi valde att undersöka Rehab, Arbetsmarknad och Hela Familjen. Valet av att endast undersöka dessa tre sektionerna grundar sig i att de övriga sektionerna inte arbetar med klienter som levt i långvarigt försörjningsstöd, och därmed inte passade in i våra frågeställningar. Detta återspeglar just det målinriktade urvalet (Bryman 2018).

Rehabsektionen består utav de klienter som ingår i klientgruppen missbrukare eller långtidssjukskrivna. Samtliga av de klienter som återfinns i denna sektion har just det som lagrummet beskriver som "särskilda skäl" till att inte kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Socialsekreterarna inom sektionen ska ha 55 ärenden vardera.

Den största sektionen på stadsområdet är Arbetsmarknad, denna sektion består av hela 19 socialsekreterare som även de ska ha 55 ärenden var. Deras klienter tillhör den klientgrupp som har krav på sig att de ska stå till arbetsmarknadens förfogande.

Sektionen Hela familjen består helt och hållet av klienter i form av barnfamiljer som levt med långvarigt ekonomiskt bistånd - oavsett anledning. Hela familjen började som ett projekt inom Malmö stad år 2016. Projektet uppkom i samband med att Malmökommissionen släppte en rapport som visade att barn påverkas markant av att leva i familjer med dåligt ställd ekonomi. Projektet visade goda resultat och när det avslutades under hösten 2018 bestämdes det att Hela familjen skulle implementeras på samtliga stadsområden inom Malmö stad (Ramboll management consulting 2018).

På det stadsområde där vi utfört vår studie är Hela familjen den minsta sektionen. Sektionen består endast av tre socialsekreterare, vilka har 30 ärenden var. Det innebär att det finns familjer som lever i långvarigt försörjningsstöd som inte får plats inom sektionen Hela Familjen, utan placeras i andra sektioner. Vi menar att det gör det lika väsentligt för samtliga sektioner att arbeta utifrån ett barnperspektiv.

6.3 Tillvägagångssätt

Precis som nämnts ovan skickades det i samband med förfrågan om deltagande i studie ut ett informationsbrev (se *Bilaga 1*). I informationsbrevet framgår villkoren för intervjun, att intervjuerna skulle komma att spelas in, att respondenterna skulle anonymiseras och att de hade möjlighet att avsluta sitt medverkande när som helst under arbetets gång. När respondenterna godkände sitt deltagande bestämdes tid och plats för varje intervju. Då det råder hög arbetsbelastning på den arbetsplats där vi utfört intervjuer, speciellt inför jul, bestämde vi två specifika veckor att genomföra intervjuerna under. Det var sedan upp till var och en respondent att bestämma vilken dag och tid under dessa två veckor som passade dem. Det beslutades att samtliga intervjuer skulle ske på respondentens kontor för att underlätta för dem.

När intervjuerna var inbokade började vi leta efter relevant litteratur och läsa på kring ämnet. Vi har en del förståelse kring ämnet då vi haft vår verksamhetsförlagda utbildning just inom ekonomiskt bistånd, mer om det återfinns under *6.7 Forskarens roll*. Under tiden som vi läste på om ämnet formulerades även de delarna i arbetet som heter *3 Bakgrund* och *4 Kunskapsläget*. Hur denna litteratursökning genomfördes går att återse i avsnittet *6.4 Litteratursökning*. När vi kände att vi hade tillräcklig kunskap kring ämnet valde vi att ta fram en intervjuguide. Vi valde att arbeta utifrån denna struktur för att ge oss en förståelse för det språk som respondenterna använder, men även förstå vilka frågor som behövde ställas (Bryman 2018).

I arbetet kring intervjuguiden valde vi att utgå ifrån olika teman; barnperspektivet och handlingsutrymme. De två temana som intervjuguiden kretsar kring togs fram för att få svar på de frågeställningar arbetet har. Utifrån dessa teman formulerade vi frågor som ligger som grund för intervjun. Som tidigare beskrivits så var frågorna inte skrivna i sten, utan omformulerades till viss del utifrån varje samtal.

När det var dags för intervjuerna fick respondenterna ta del av en samtyckesblankett. I samtyckesblanketten stod det återigen hur respondenternas svar kommer att anonymiseras och att de hade möjlighet att avbryta deltagandet när som helst under arbetet. Det framgick även i samtyckesblanketten att intervjuerna skulle komma att spelas in. Samtliga av de respondenter som deltagit i studien signerade samtyckesblanketten och därmed spelades samtliga intervjuer in. Anledningen till varför vi valde att ta upp inspelningen både i informationsbrevet och samtyckesblanketten är då vi har en förståelse för hur det som respondent kan vara jobbigt att bli inspelad. Om det hade varit en respondent som inte kände sig bekväm med att bli inspelad skulle den intervjun kunnat bli mindre användbar (Bryman 2018). Ifall någon skulle ha motsatt sig att bli inspelad hade vi genomfört intervjun ändå, men använt oss av anteckningar från intervjun istället för inspelning. Men till vår fördel så godkände alla respondenter att intervjuerna skulle spelas in.

Orsaken till varför vi valde att använda oss av inspelat material var för att underlätta för vårt arbete. Vi kunde på så sätt fokusera på vad respondenterna sa i större utsträckning och därmed följa upp bättre med följdfrågor (May 2013). Genom att vi hade materialet inspelat gick det i efterhand att gå tillbaka till inspelningen för att lyssna på vad respondenterna sa och i vilket tonläge (Bryman 2018).

Som tidigare nämnts genomfördes intervjuerna på deltagarnas kontor, det vill säga enskilda rum där enbart vi och respondenten närvarade. Samtliga sex intervjuer varade i ca 40 minuter vardera. Vi hade avsatt en timme för varje intervju, då kortare intervjuer kan ge sämre resultat (Bryman 2018). Vi beslutade att delta på samtliga intervjuer tillsammans, men vi ledde tre av intervjuerna var. Att vi båda ändå deltog på samtliga intervjuer berodde på att vi såg det som en fördel att kunna uppmärksamma eventuella följdfrågor. För att lätta upp stämningen valde vi att bjuda på fika under intervjun (Aspers 2011). Vi upplevde att fikan gjorde att respondenterna kände sig mer bekväma med oss. Vi valde även att ha inledande frågor i vår intervju, för att få igång samtalet.

Under intervjuerna upplevde vi att respondenterna var bekväma och villiga att prata om vårt valda ämne. Det kändes som att de vågade uttrycka sig sanningsenligt och konstruktivt både mot sig själva och organisationen. Något vi däremot uppmärksammade under transkriberingen av intervjuerna var hur vi missade att ställa en del följdfrågor som vi snappade upp i efterhand.

Det var en respondent som i förväg ville ha möjlighet att läsa igenom intervjuguiden. Vi tog beslutet att skicka vår intervjuguide till denna respondent då vi var angelägna om att skapa en trygghet inför intervjun. Vi upplevde dock att detta gjorde det svårt att skapa ett djup i intervjun på samma sätt som i de övriga intervjuerna. Respondenten kändes låst till sina svar, vilket skapade en svårighet för oss som intervjupersoner att få till det följsamma samtal som var vårt mål.

6.4 Litteratursökning

Genom att använda oss av en litteraturgenomgång i *4 Kunskapsläget* har vi kunnat få fram den gällande forskning som ger vår uppsats en grund. Det ger även läsaren en inblick i vad vi faktiskt ska undersöka och varför det är viktigt (Bryman 2018). Under den litteratursökning vi genomfört har vi varit noggranna med att vara kritiska till samtliga källor, där vi ständigt haft ett kritiskt förhållningssätt till när och var litteraturen är publicerad. Vi har även förhållit oss kritiskt till de metoder som använts i källorna. Utifrån detta valde vi ut våra källor med noggrannhet för att uppnå en autenticitet i vår uppsats (Bryman 2018).

För att få fram relevant litteratur har vi valt att göra litteratursökningar på olika databaser vi haft tillgång till via Malmö universitet. De databaser vi till största del har använt oss av är Libsearch, Sociological Abstracts och Libris. För att hitta relevant litteratur valde vi att enbart få fram vetenskapligt granskade källor och avhandlingar. Genom att filtrera våra sökta resultat utifrån detta gav det oss en säkerhet i att endast få fram tillförlitliga och trovärdiga källor till vårt avsnitt *4 Kunskapsläget*. Under sökningarna har vi använt oss av sökord som exempelvis ekonomiskt bistånd, handlingsutrymme, barnperspektiv, familjer och långvarigt försörjningsstöd. Då vårt mål har varit att få fram även internationellt publicerade artiklar valde vi även att översätta orden till engelska för att få fram fler valbara texter.

Vår litteratursökning tar avstamp i våra frågeställningar. Men det blev problematiskt för oss att finna någon form av litteratur som gick att koppla till frågeställningen rörande skillnader mellan vilken klientgrupp föräldrarna tillhör. Det gjorde att vi fick lägga fokus på att få fram litteratur i generella termer, och under bearbetningen av vår insamlade data fokusera mer på att finna likheter och skillnader utifrån respondenternas verklighet. Den litteratur vi fann var mestadels

vetenskapligt granskade artiklar, men även någon avhandling. Vi lyckades även finna en del vetenskapligt granskade böcker, som vi sedan kunde låna antingen på Malmö universitets bibliotek eller på Stadsbiblioteket i Malmö.

6.5 Transkribering av material

Som vi diskuterat ovan valde vi att spela in samtliga av våra intervjuer. Intervjuerna spelades in med hjälp av en inspelningsapparat i form av en mobiltelefon. Vi utgick därefter ifrån vad Aspers (2011) skriver gällande transkribering, att den bör ske så snart som möjligt. Vi transkriberade intervjuerna direkt efter att de var genomförda för att kunna fånga upp de tankar vi fått under intervjun. Transkriberingarna gjordes ordagrant, där pauser och övriga ljud framgår i kursivstil. Under transkriberingen förde vi anteckningar om tankar och funderingar som vi ansåg var viktiga att ta tillvara på till analysen av resultatet. På så sätt kunde vi påbörja vår analysprocess i samband med transkriberingen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011).

Vi valde vidare att transkribera de intervjuer som vi själva hållit i. Vi valde denna metod då vi ville ha kontinuitet i bearbetningen av intervjuerna, då den som ledde intervjun hade ofta mer tankar och material till analysen efter intervjun. På så sätt ansåg vi att vi kunde ta tillvara på dessa på bästa sätt. Innan vi gick vidare till att påbörja den slutliga analysen av resultatet läste vi igenom samtliga transkriberingar för att se om det var något vi reflekterat över som vi missat att ta tillvara på (Bryman 2018).

Vi anser att transkriberingarna som gjordes blev bra, då samtlig insamlad data går att återse. Den tid som lagts ner på transkriberingen innebar också att underlaget blev ett bra hantverk som enkelt gått att använda under analysen av vår empiri. En reflektion som vi dock gjort i efterhand är att vi eventuellt hade behövt läsa igenom transkriberingen av intervjuerna fler gånger än vi gjorde. Även om vi förde anteckningar i samband med transkriberingarna uppstod det situationer där vi kom på att någon hade sagt något liknande som en annan respondent, men vi visste inte exakt vilken respondent som hade sagt det. Det innebar att vi var tvungna att gå igenom samtliga transkriberingar igen för att se i vilken intervju det kom fram. Denna process har stundvis varit tidskrävande.

6.6 Metod för bearbetning och analys av material

När transkriberingen av intervjuerna var färdig valde vi till en början att sammanfatta samtliga intervjuer. Intervjuerna sammanfattades var för sig, med tanken att underlätta sökandet av information till empirin då transkriberingarna var långa. När vi var klara med sammanfattningarna valde vi att använda oss av det som Bryman (2018) benämner som en tematisk analys. Efter att vi hade läst igenom alla transkriberingar samt sammanfattningar flertalet gånger noterade vi att en del områden återkom i samtliga intervjuer. Vi valde ut fem av områdena som berörde våra frågeställningar och gjorde dessa till teman. De teman vi tog fram var följande: långvarigt försörjningsstöd, handlingsutrymme, barnperspektivet, handläggningen, samtal med och om barnen samt klientgrupp. Vi valde även ut subteman till temat handläggning i form av riktlinjer, över normansökningar och NÖD-bistånd.

Vid tematiseringen använde vi oss av den form av matris som Bryman (2018) presenterar i sin bok *Samhällsvetenskapliga metoder*. Utifrån denna delade vi upp

de valda temana och subtemana för att samla vad samtliga respondenter sagt kring ämnet (a a). Utöver detta valde vi även att ge varje tema och subtema en specifik färg. Det gjorde vi för att enklare kunna återse dem i texten på ett lättare sätt och kunna dra likheter och skillnader mellan de sektioner vi jämfört. Temat barnperspektivet fick exempelvis röd färg och temat handlingsutrymme fick gul färg. Subteman fick samma färg som huvudtemat, men i en annan nyans. På så sätt fick vi en tydlig överblick på vad som hörde ihop med vad. Matrisen hjälpte oss markant i arbetet med analysen då den gav oss möjlighet att bearbeta materialet ytterligare, samtidigt som den fylldes i skapades på så sätt vår analys. Vi började tydligt se de likheter som vi tar upp i resultatdelen av uppsatsen, men vi började även ana att vår utgångspunkt inte stämde överens med verkligheten.

Ett problem vi upptäckte i samband med att vi började tematisera vår empiri var hur vi hade kunnat sammanfatta samtliga intervjuer utifrån den tematiska analysen direkt, och slippa göra det i två led. Detta hade gjort arbetet mer effektivt och vi hade på så sätt sparat tid.

När tematiseringen var klar så gick vi igenom våra sammanfattningar igen, för att se om vi eventuellt hade missat något. Sedan påbörjades bearbetningen av tematiseringen för att kunna skriva vår empiri. Vi valde att bearbeta vår empiri genom att ta in delar från kunskapsläget och teorier, för att få ett grepp om och en förståelse för socialsekreterarnas svar (Rennstam & Wästerfors 2011). Vi valde vidare att använda oss av citat där vi ansåg att respondenterna talade i klartext och i meningar som gav ett djup i vår uppsats.

Precis som Bryman (2018) beskriver har vi följt den kvalitativa metodens utgångspunkt i valet av teori. Vi har utifrån vår tematisering kunnat få fram ett resultat och dra slutsatser. Vi har därefter valt teorier som ger oss en förståelse av slutsatserna. Då vår studie har som grund att undersöka socialsekreterarnas upplevelser och deras arbetsmetoder var det ett självklart val för oss att analysera empirin utefter en teori som beskriver hur den organisation de arbetar i påverkar deras arbete. Vi valde utifrån dessa premisser att använda oss av teorin Organisationsteori för offentlig sektor av Christensen m.fl. (2005). Vi ville även skapa en förståelse för de motsättningar som respondenterna lyfter fram i sitt arbete, vilket vi anser att Lipskys (2010) teori Gräsrotsbyråkrati ger. För att kunna koppla gräsrotsbyråkratin till organisationens inverkan på socialsekreterarna valde vi även att diskutera utifrån Johanssons (2007) teori Byråkratisk organisation.

Vi resonerade länge om vi skulle tematisera svaren utifrån teorierna, istället för att tematisera utifrån de ämnen vi ansåg var relevanta (Bryman 2018). Men vi ville gärna följa den kvalitativa metoden som Bryman (2018) lyfter upp, vilket gjorde att vi valde teorier i efterhand. Vi ansåg också att arbetssättet vi valde fungerade bra för att få fram svar på våra frågeställningar.

6.7 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2017) har i sin bok *God forskningssed* beskrivit hur forskare alltid behöver ta hänsyn till etiska överväganden i sin forskning för att skydda individerna som deltar. För att skydda respondenterna i studien behöver vi se till fyra begrepp: informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekravet (a a). För att uppfylla informationskravet har vi utgått från Brymans (2018) beskrivning om hur detta görs. Respondenterna har fått samtlig information som krävs både skriftligt och muntligt innan intervjun påbörjats. Vi

har skickat ut vårt informationsbrev (se *Bilaga 1*) till samtliga respondenter där det framgår vad de har för roll i studien, att det är frivilligt deltagande och att de när som helst kan dra tillbaka sitt samtycke. I informationsbrevet informerades de även kring konfidentialiteten som existerar.

Samtyckeskravet har setts till genom att respondenterna har fått fylla i en samtyckesblankett. Genom att respondenterna fyllde i samtyckesblanketten innan intervjun genomfördes gav det oss en säkerhet om att respondenterna läst igenom, förstått och godkänt den information som givits till dem (Kvale & Brinkmann 2014).

Konfidentialitet innebär att respondenterna ska avidentifieras i samband med arbetet, men även hur det insamlade materialet behöver förvaras på ett säkert sätt så att obehöriga ej kommer åt det (Vetenskapsrådet 2017). För att vi skulle uppnå konfidentialitetskravet beslutade vi att varken individer eller stadsområde skulle benämnas i arbetet. Vi valde att inte heller benämna kön på respondenterna i arbetet för att uppnå en högre grad av avidentifiering. All insamlad data har vidare förvarats på ett säkert sätt där inspelat material har raderats efter färdiga transkriberingar. Samtliga transkriberingar kommer även att raderas i samband med att arbetet blir examinerat. Vi har valt att väga respondenternas anonymitet högt, trots att Vetenskapsrådet beskriver hur anonymiteten kan ha sina nackdelar då det kan bli svårt att kontrollera våra uppgifter. Men om vi arbetar utifrån konfidentialitet menar May (2013) även att respondenterna i högre utsträckning vågar uttrycka sig fritt samtidigt som det inte krävs för vårt resultat att respondenterna benämns vid namn.

Det är viktigt att ha aspekten av maktobalans i åtanke när intervjuerna genomförs. Intervjupersonen har ofta mer makt än respondenten eftersom den besitter kontroll och information om ämnet samt studien. För att minska den här obalansen är det viktigt att som intervjuare vad medveten om den (Kvale & Brinkmann 2014). Genom att vi har haft förståelse för detta har vi försökt minska maktobalansen. Det är dock något som är svåruppnåeligt, men med hjälp av medvetenheten vi besitter upplevde vi att vi skapade en atmosfär vid intervjuerna där samtalet som skedde inte sågs som tvång (Aspers 2011).

6.8 Forskarens roll

Det är viktigt att förstå att forskaren är huvudredskapet i en kvalitativ forskning. Det är forskaren själv som registrerar händelser i intervjun och ser till så respondenternas tankar fångas upp. Därför behöver vi, som forskare, se till vår egen roll för arbetet samt hur denna kan påverka förförståelsen för forskningsområdet (Bryman 2018). Vi båda har haft vår verksamhetsförlagda utbildning inom ekonomiskt bistånd på det valda stadsområdet. Då vi har en tidigare kunskap kring ämnet är vår förförståelse relativt bred. Det är något vi anser underlättade i våra intervjuer då vi kunde förstå respondenternas användande av interna begrepp, som exempelvis begreppen NÖD-bistånd och över norm. Däremot behövde vi vara medvetna om att denna förförståelse också kunde påverka respondenterna under intervjuerna. Ett problem som hade kunnat uppstå är att respondenterna velat visa sin goda sida i arbetet och därmed inte varit sanningsenliga. En vidare risk det kan innebära är att de antar att vi förstår en del problem och att de därför inte nämner dem i intervjun (Birkler 2012). Vi hade en stor oro för detta och tog därför ett beslut tidigt i arbetets gång att intervjua socialsekreterare som vi inte har haft allt för nära relation med. Då vi haft en

tydlig medvetenhet kring vår förståelse så har vi på ett enklare sätt kunnat göra det som Birkler (2012) beskriver, vi har kunnat uppnå en objektivitet i arbetet. Under intervjuerna upplevde vi till vår förvåning att vår förståelse snarare bringade en bekvämlighet för respondenterna, där de pratade öppet kring problem de möter. Vi upplevde att de var väldigt tydliga i sina svar och pratade utförligt kring de problem de stöter på i arbetet, vilket underlättade mycket för oss.

Vidare kan även vår etablerade kontakt på arbetsplatsen leda till att resultatet blir vinklat till vår fördel, men även till respondenternas fördel (Kvale och Brinkmann 2014). Vi har därför varit noga med att vara mottagliga för att vår förståelse både kan bli bekräftad, men även dementerad. Då vi har haft denna form av kontroll på och av vår förståelse så upplevde vi att effekten av den blev mindre och vi lyckades uppnå den objektivitet som krävs. Det underlättade betydligt då vi varit tydliga med vår utgångspunkt inför arbetet och följt upp denna under arbetets gång. Vi har även valt att följa upp denna utgångspunkt senare under uppsatsen för att jämföra med övriga resultat.

6.9 Arbetsfördelning

Vi har dragit stor nytta av att arbeta i par. Vi har valt att skriva samtliga delar av uppsatsen tillsammans. Det har gjorts då vi har upplevt en stor fördel med att under hela arbetets gång kunna diskutera både upplägg och bearbetningen av materialet. Precis som tidigare nämnts så valde vi att genomföra samtliga intervjuer tillsammans, men att vi ledde hälften av dem var. Vi transkriberade därefter de intervjuer vi själva lett. När det kom till tematiseringen och analysen av intervjuerna gjorde vi detta tillsammans för att sammanställa empirin.

6.10 Metoddiskussion

Valet av en kvalitativ metod gjordes då vi ville undersöka respondenternas upplevda verklighet (Bryman 2018). Vi anser att det var en bra metod för att få fram svar på våra frågeställningar. Däremot hade det varit önskvärt att göra en flermetodsstudie (a a), där vi även hade kunnat genomföra en analys av de fattade besluten. I vårt fall har vi inte haft något underlag som konkretiserar hur socialsekreterarna faktiskt handlar för att inkludera barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Om vi däremot hade fått möjlighet att analysera de beslut som berör barn hade vi fått ett konkret bevis på hur barnperspektivet inkluderas. Utifrån de intervjuer vi genomfört kan vi inte veta hur respondenterna faktiskt gör i sitt dagliga arbete, endast vad de säger sig göra. Då vi hade en tidsbegränsning i vårt arbete var vi tvungna att avgränsa metodvalet till en metod. Vi valde därför att fokusera på de semistrukturerade intervjuerna. Vi har använt oss av respondenternas svar och utifrån dem ansett att vi kunnat dra slutsatser kring hur de arbetar.

Enligt Bryman (2018) krävs det fler respondenter ju bredare omfattning en studie har för att kunna besvara arbetets frågeställningar. Genom ett mer omfattande urval av respondenter hade det även kunnat gå att dra mer generella slutsatser än vad vi har kunnat. Vår studie är däremot både begränsad i tid men även antal deltagare, vilket har gjort att vi inte kunnat fördjupa studien vidare. Det är dock viktigt att poängtera att studien berör respondenternas personliga upplevelser, och därmed går det ändå att använda deras svar i studien. Det är såklart möjligt att övriga socialsekreterare inkluderar barnperspektivet i sin handläggning på andra sätt, men det som framgår i intervjuerna går ändå att se som sanningsenligt utifrån

våra respondenters verklighet (Thurén 2011). Vi menar även att Malmö stad är en och samma organisation. Det innebär att när samtliga sex respondenter visar sin verklighet och den är överensstämmande med övriga respondenter, går det ändå att dra slutsatsen att det är representativt för en stor del av Malmö stads anställda inom Enhet ekonomiskt bistånd.

Studien skulle eventuellt kunna ha fått ett annat resultat än vad vi kommit fram till ifall vi hade valt att intervjua socialsekreterare från samtliga sektioner. Vi ansåg däremot inte att de övriga sektionerna passade in i vårt syfte eftersom vi ville undersöka hur de arbetar med familjer som erhåller långvarigt försörjningsstöd, vilket inte representeras på de övriga sektionerna. Det skulle även ha kunnat bli ett annat resultat ifall vi valt att intervjua socialsekreterare från samtliga stadsområden i Malmö stad. Men då tidsbristen varit en faktor under hela arbetets gång blev det en naturlig övervägning att vi valde att använda oss av ett bekvämlighetsurval och därmed utgick från att göra intervjuer på det stadsområde vi har kontakter.

7 Resultat

I detta avsnitt av uppsatsen kommer vi att presentera vår empiri som framkommit under våra genomförda intervjuer. Empirin kommer att bestå utav respondenternas åsikter och tankar kring sitt upplevda handlingsutrymme i inkluderandet av barnperspektivet. Empirin kommer att kopplas till samtidens kunskapsläge samt genomgå en analys utifrån de två presenterade teorierna; Organisationsteori för offentlig sektor samt Gräsrotsbyråkrati. I samband med att vi analyserar vår empiri kommer vi få fram svar på varför socialsekreterarna handlar som de uppger att de gör. Denna del kommer även innefatta svar på vår andra frågeställning, om det finns skillnader i hur socialsekreterarna inkluderar barnperspektivet beroende på vilken klientgrupp föräldrarna tillhör.

7.1 Barnperspektivet och tankar kring föräldrarnas planering

Till en början vill vi redogöra för att samtliga respondenter under intervjuerna varit noga med att poängtera att de inte skiljer sitt arbete åt beroende på om en familj levit i långvarigt försörjningsstöd eller inte. Respondenterna hänvisar till att det krävs en rättssäkerhet i arbetet och att de därför inte kan handla olika beroende på hur länge en familj erhållit ekonomiskt bistånd. Den litteratur och de studier vi har granskat visar dock på att det krävs mer fokus på de familjer som lever i långvarigt försörjningsstöd. Det då barn som växer upp i långvarigt försörjningsstöd visar på konsekvenser av detta hela livet (Angelin 2013; Harju 2008; Näsman 2012; Socialstyrelsen 2013a).

Respondenterna är överens om att det är mycket viktigt att inkludera barnperspektivet vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. De är även överens om att det innebär att ta hänsyn till barnens behov i arbetet med ekonomiskt bistånd. Respondenterna uttrycker däremot olika sätt för att ta hänsyn till barnens behov, bland annat att det krävs att ha i åtanke och reflektera över hur barnet har det. Andra respondenter menar att de ibland behöver göra en annan bedömning på ett beslut utifrån barnets situation. En respondent lyfter fram hur det innebär att ha en förståelse för att barn kan ta mycket tid och påverka en förälders möjlighet till att följa en planering mot självförsörjning. Flertalet av respondenterna menar dock

att det är svårt att inkludera barnperspektivet. Flera av respondenterna är dessutom överens om att barnperspektivet blir extra viktigt när föräldrarna lever i en annan form av social utsatthet utöver den ekonomiska utsattheten, som exempelvis missbruk eller psykisk ohälsa.

Det framgår i intervjuerna som gjorts att barnperspektivet ofta kommer i skymundan då fokus läggs på föräldrarna och deras planering. Majoriteten av respondenterna är överens om att barnens behov inte ändrar beslutsgrunden på ett avslagsbeslut med motiveringen att föräldrarna brutit sin planering. En respondent lyfte upp att det är föräldrarna som ska kontrolleras vid utredningarna, inte barnen:

Alltså, jag jobbar med vuxna människor... (R:4)

Det framgår i intervjuerna hur majoriteten av respondenterna inte väljer att göra individuella bedömningar enbart utifrån att det finns barn med i bilden. De lyfter fram hur samma krav behöver ställas på klienter med barn som på klienter utan barn för att bibehålla en rättssäkerhet. Flera av respondenterna menar att olika faktorer kan ligga som grund för att göra en individuell bedömning, men aldrig enbart barnperspektivet. De faktorer som lyftes fram som kan påverka beslutets utfall är i dessa fall missbruk eller om det är första gången planeringen bryts.

Det är dock en respondent som menar att det inte går att vara fyrkantig i dessa bedömningar eftersom de arbetar med människor, och att det därför krävs individuella bedömningar vid samtliga beslut. En annan av respondenterna uttrycker även att denne kan göra snällare bedömningar när det rör barnfamiljer, då det finns en förståelse för att vardagen inte alltid går ihop som ensamstående med många barn. Samma socialsekreterare upplever att det ställs hårdare krav på ensamstående utan barn. Denna respondent ger också ett exempel på en familj som har ett barn med en funktionsvariation, där bedömningen gjordes att vardagen kring barnet, med exempelvis färdtjänst till skolan, var tvungen att fungera innan det gick att ställa krav på föräldern. Denne anser också att särskilda behov hos barn kan vägas in i bedömningen, men enbart om barnets behov är anledningen till att föräldrarnas planering inte kan följas:

Men då gäller det att det är det som är anledningen också, så det inte är något helt annat. (R:2)

Det går utifrån ovanstående citat att förstå att barnperspektivet enbart används i de bedömningar som har en direkt påverkan på föräldrarnas planering, men inte för att uppfylla vidare av barnens behov. Behov som att till exempel få mer pengar till olika former av fritidsaktiviteter.

7.2 Riktlinjer och handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet

Respondenterna var överens om att det finns riktlinjer på arbetsplatsen om hur socialsekreterarna ska inkludera barnperspektivet vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. Det framgår dock under samtliga intervjuer hur respondenterna inte har någon direkt kunskap om vad som står i riktlinjerna. En av respondenterna uttryckte att det finns "oändligt med riktlinjer" (R:2) men att tiden saknas för att hinna läsa dem. Respondenten fortsatte med att beskriva hur det IT-system som finns för att samla riktlinjerna på enheten är dåligt och att

respondenten därför inte har tid att leta efter rätt riktlinjer. Detta går att förstå utifrån Organisationsteori för offentlig sektor och dess instrumentella perspektiv (Christensen m.fl. 2005). Detta perspektiv beskriver hur ledningen och de högre uppsatta inom socialtjänsten har skapat riktlinjer och handlingsätt som de anställda ska förhålla sig till. Handlingsätten och riktlinjerna har tagits fram för att effektivisera arbetet, men istället verkar det framgå i intervjuerna hur det skapar ett moment 22; för att uppnå effektivitet skapas riktlinjer och handlingsätt, men socialsekreterarna menar att kraven på och eftersträvan efter ett effektivt arbete gör att de inte hinner lägga tid på att läsa och förstå riktlinjerna.

En annan aspekt gällande riktlinjer som flera respondenter lyfter fram är hur de saknar vidare information gällande hur de ska använda sig av dem i praktiken:

Det står ju massa fin text men sen hur det ska gå över i praktiken, ja nä då finns det inte. (R:4)

Respondenten ovan beskriver hur riktlinjerna ofta ser bra ut på papper, men att de inte går att applicera på det praktiska arbetet. Respondenten fortsätter med att diskutera kring hur det inte verkar vara en socialsekreterare som arbetar med ekonomiskt bistånd som skrivit riktlinjerna, då de faktiskt inte går att använda i praktiken. En respondent lyfter fram att arbetsplatsen dock har börjat informera mer om barnperspektivet och hur det ska appliceras på ekonomiskt bistånd. Respondenten beskriver att det beror på att Barnkonventionen blir lag 2020. Respondenten förklarar att arbetsplatsen i samband med implementeringen tillsatt en grupp socialsekreterare på arbetsplatsen som försöker ta fram just de verktyg som saknas:

Så det är ju på gång, men just nu känner jag att jag kanske inte riktigt har den informationen jag skulle behöva. (R:6)

Att barnperspektivet blivit mer aktuellt på arbetsplatsen går att se utifrån Johanssons (2007) tankar kring byråkratiska organisationer. Han lyfter fram hur organisationer behöver anpassa sig utifrån vad omgivningen anser är viktigt, vilket vi ser tydligt i detta fall. Om vi även väljer att se situationen utifrån Organisationsteori för offentlig sektor finner vi en förklaring i mytperspektivet. En myt i samhället som skapats är vikten av att se till barnens situation vid handläggningen av ekonomiskt bistånd. Att detta är en myt är något som vi märkt under arbetet med denna uppsats då flertalet studier och forskning berör just detta ämne. Vi kan även se hur det skett någon form av tvångsmässig adoptering i organisationen (Christensen m.fl. 2005). Den tvångsmässiga adopteringen sker i samband med att Barnkonventionen är lag 2020, då samtliga offentliga organisationer måste förhålla sig till den.

När det kommer till handlingsutrymme uppgav flertalet av respondenterna att de upplever sig ha ett handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet i sitt arbete. Det framgick däremot att samma respondenter menade att deras arbete styrs hårt av just lagar och riktlinjer, vilket begränsar dem i att faktiskt använda handlingsutrymmet. Just detta visar Wörlén (2010) upp i sin studie, paradoxen om att socialsekreterarna upplever sig ha ett handlingsutrymme, samtidigt som de menar att lagarna och riktlinjerna begränsar dem.

Men samtidigt som respondenterna hänvisar till att deras arbete styrs av hårda riktlinjer säger de att de inte vet hur riktlinjerna är utformade gällande inkluderandet av barnperspektivet, vilket skapar en form av motsägelsefullhet. Vi har försökt att få en förståelse för hur denna motsägelsefullheten har kunnat skapas. Det saknas tidigare studier som tagit upp detta, vilket gör att även vi saknar något att förhålla oss till. Däremot har vi sett en förklaring utifrån Organisationsteorin för offentlig sektor och dess mytperspektiv (Christensen m.fl. 2005). Precis som författarna till teorin resonerar så kan olika myter komma från olika aktörer. En av de aktörerna de lyfter fram är utbildningsväsendet (a a). Just handlingsutrymmet, som genomgående finns med i uppsatsen, går enligt oss att se som en myt som grundar sig i det utbildningsväsende som socialsekreterarna studerat vid. Utifrån vår egen erfarenhet så är handlingsutrymme något som genomgående återkommer under socionomprogrammet på universitet. Det berättas om hur viktigt det är att använda sig av sitt handlingsutrymme och att det är en väsentlig punkt i yrkeslivet. Våra resonemang utifrån detta för oss till att det kanske har blivit en form av myt att säga att man använder sig av handlingsutrymmet, för att det är inarbetat sedan utbildningen hur viktigt det är att faktiskt göra det. Det kan vara så att våra respondenter därför automatiskt uppgav att de använder sig av handlingsutrymmet eftersom det förväntas av dem att göra det. Denna myten går att se ännu längre, att socialsekreterarna kanske inte ens reflekterat över om de använder sitt handlingsutrymme eller inte, utan enbart utgår ifrån att de faktiskt använder det.

En respondent uppgav bland annat att denne alltid försöker se till barnen, men att riktlinjerna är så pass hårda att det blir svårt:

Man tycker en sak som människa men sen har man fortfarande riktlinjer som vi måste förhålla oss till... även om Barnkonventionen finns. (R:6)

Citatet ovan ger oss en direkt inblick i den problematik som Lipsky (2010) visar finns inom gräsrotsbyråkratin. Gräsrotsbyråkraten måste förhålla sig till vad denne anser är rätt utifrån organisationens riktlinjer, trots att den medmänskliga instinkten säger något annat. Ett exempel som en annan respondent lyfter fram är hur riktlinjerna kring just avslag på grund av bruten planering ofta krockar med riktlinjerna som säger att de ska ta hänsyn till barnens behov. Respondenten förklarar att det är föräldrarnas handlande som leder till avslaget, och att det i sin tur drabbar barnen. Samtidigt kan de inte undvika att avslå ansökan på grund av barnen, respondenten tydliggör detta med:

en bruten planering är en bruten planering. (R:4)

Just riktlinjernas begränsande av handlingsutrymmet är något som Angelin, Hjort och Salonen (2014) diskuterar i sin artikel. De beskriver, som tidigare nämnts, hur riktlinjerna påverkar socialsekreterarnas möjlighet att utnyttja sitt handlingsutrymme negativt. När det dessutom framgår att det finns oklarheter kring hur riktlinjerna ska appliceras på arbetet skapar det brister i rättstillämpningen (Angelin 2013). Riktlinjernas inskränkning av handlingsutrymmet går att förstå utifrån det instrumentella perspektivet från Organisationsteori för offentlig sektor (Christensen m.fl. 2005). Genom att de överordnade ger ut riktlinjer om hur arbetet ska genomföras så kommer de kunna skapa en kontroll över hur de anställda arbetar. Den kontroll som sker via riktlinjerna gör att samtliga socialsekreterare arbetar på samma vis, vilket innebär

att handlingsutrymmet inte går att använda i samma utsträckning (a a). Även Johansson (2007) trycker på att ledningen skapar riktlinjer just för att uppnå denna form av kontroll av gräsrotsbyråkraten, då ledningen inte kan kontrollera gräsrotsbyråkraten i mötet med klienten.

En annan respondent berättar att denne känner att handlingsutrymmet även blir begränsat av det som sitter i väggarna på arbetsplatsen, vilket i sig skapar en osäkerhet i att använda sig av det. Även detta är något som diskuteras i Angelin, Hjort & Salonens (2014) artikel, att socialsekreterarna måste anpassa sitt beslutsfattande utifrån den kultur och de normer som finns på arbetsplatsen. Det går i sin tur att förstå utifrån Christensens m.fl. (2005) Organisationsteori för offentlig sektor. Om vi ser situationen ur ett kulturellt perspektiv går det tydligt att se hur normerna på arbetsplatsen har haft stort inflytande på ramarna som grundar arbetet inom organisationen. Baserat på detta går det att förstå det respondenten uttrycker; att det svårt för den enskilde socialsekreteraren att använda sig av sitt handlingsutrymme för att överskrida arbetsplatsens normer. En respondent tydliggör just detta genom att förklara hur den teoretiska möjligheten finns att använda sitt handlingsutrymme för att bevilja ansökningar utöver den fastsatta riksnormen:

Sen är det klart att jag ändå har ett handlingsutrymme, jag skulle kunna fatta ett över norm-beslut där jag skiter i riktlinjerna helt enkelt. (*Skratt*) Det kan jag göra. Men då får jag ju kanske också stå för det, till mina chefer och politiker också.

(R:2)

En annan respondent ger oss ett konkret exempel på ett tillfälle där denne utnyttjat sitt handlingsutrymme med hänsyn till barnperspektivet gällande en familj där mamman blivit utsatt för våld av pappan:

Då kunde jag och handläggaren från Arbetsförmedlingen pausa hennes praktik utifrån barnens perspektiv och sen så kunde vi fortsätta praktiken sex månader senare. Så sådana saker kan man försöka jobba med, vilket är jättebra. [...] de [barnen reds. anm.] påverkas jättejättemycket och det var mycket som hände i det hushållet och då kunde hon ta en paus utifrån att mamman skulle vara mer närvarande där och då med barnen.

(R:4)

Trots att det går att se att hur socialsekreteraren gjort en annan bedömning utifrån barnens behov, går det även att tolka att det var mammans behov som låg till grund för den avbrutna planeringen. Det går därför att diskutera huruvida det var barnens behov som var den faktiska orsaken till att planeringen bröts.

Även om samtliga respondenter upplever att handlingsutrymmet är något som är väsentligt i arbetet så uppger de samtidigt att riktlinjerna som finns begränsar dem. För att förstå varför de väljer att följa riktlinjerna trots detta behöver vi se situationen utifrån vad Christensen m.fl. (2005) säger finns inom det instrumentella perspektivet i Organisationsteori för offentlig sektor. De uppger att de anställda väljer att följa riktlinjer utifrån två olika förhållningssätt. Det första är att de har ett uppdrag från samhället och därför behöver anpassa sig. Men slutligen menar Christensen m.fl. (2005) även att de anställda väljer att följa riktlinjer för att de inte vågar motsätta sig ledningen då det skapar en risk att deras

anställning upphör och att de i framtiden inte kan klättra i hierarkin. Ifall vi istället skulle försöka få fram en orsak till varför socialsekreterarna väljer att använda sig av riktlinjerna utifrån Lipskys (2010) begrepp gräsrotsbyråkrati grundar sig orsakerna i andra förhållningssätt. Lipsky (2010) menar att socialsekreterarna, eller gräsrotsbyråkraterna, använder sig utav riktlinjer för att underlätta komplexiteten i arbetet.

7.2.1 Handlingsutrymme vid över norm-ansökningar

Att bevilja saker till barn utöver riksnormen är något alla respondenter är överens om som ett exempel på att handlingsutrymmet används för att se till barnens behov. Men respondenterna lyfter fram att det nästan aldrig görs. De menar att riktlinjerna i dessa fall är väldigt strikta. De uppger att riktlinjerna enbart hänvisar tillbaka till riksnormen i många fall, oavsett om det gäller vinterkläder, fritidsaktiviteter eller en cykel till barnen som familjen ansöker om. Två respondenter tar upp att fritidsaktiviteter kan beviljas utöver riksnormen, men då krävs det att en läkare utfärdat fysisk aktivitet på recept till barnet.

Det framkommer under en intervju att respondenten upplever att det är lättare att använda sitt handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet vid längre lov, genom att bevilja busskort till barn så att de kan åka på aktiviteter med sin familj. Det är även återkommande i nästintill samtliga intervjuer hur respondenterna försöker att informera och hänvisa till gratisaktiviteter som Malmö stad anordnar när det blir avslag på en över norm-ansökan avseende aktivitet för familjen.

I Angelin, Hjort och Salonens (2014) artikel framgår det, utifrån den studie de diskuterar, att socialsekreterarna i Malmö stad är bra på att bevilja över norm-ansökningar till barnfamiljer för att kompensera för den låga riksnormen. I artikeln framgår det hur Malmö stad har som praxis att bevilja kostnader för fritidsaktiviteter till barn över norm. Vårt resultat visar dock inte att så är fallet, samtliga socialsekreterare vi intervjuat lyfter fram hur riktlinjerna begränsar deras möjligheter för att bevilja de över norm-beslut som de önskar. Vår slutsats i detta är att Malmö stads riktlinjer har blivit stramare sedan Angelin, Hjort och Salonens (2014) skrivit sin artikel.

7.2.2 Handlingsutrymme vid NÖD-ansökningar

En form av ansökan som vi upplever saknas i de studier vi funnit och granskat i avsnitt 4 *Kunskapsläget* är det som respondenterna benämner som NÖD-ansökningar. Dessa ansökningar går ut på att klienter kan, när de inte är berättigade bistånd för hela ansökningsperioden, ansöka för kostnader avseende livsmedel. Dessa ansökningar grundar sig enbart på om det finns pengar på klienternas bankkonto, oavsett om de följt sin planering eller inte. Flertalet av respondenterna lyfter fram hur det tidigare vid dessa ansökningar funnits riktlinjer som hänvisar till att barn i familjer som ansöker om NÖD-bistånd ska få full riksnorm, medan deras föräldrar enbart ska få pengar avseende livsmedel. Respondenterna förklarar att riktlinjerna nyligen kommit att ändras. Idag ska socialsekreterarna, enligt respondenterna, enbart bevilja pengar till livsmedel för barnen också. Det innebär att barnen kommer att påverkas i större grad av föräldrarnas handlande. Här ser vi, utifrån respondenternas svar, hur arbetsplatsens riktlinjer bryter mot Barnkonventionen. I artikel 2 i Barnkonventionen framgår det att barn inte ska drabbas av sina föräldrars handlande (UNICEF 2009), vilket just blir en direkt konsekvens när

socialsekreterare avslår en ansökan med motiveringen att föräldern brutit sin planering.

Samtliga av de respondenterna som lyft fram hur riktlinjerna förändrats rörande NÖD-ansökningar lyfter upp det i relation till att de anser att det går åt fel håll. Även de lyfter fram hur det blir problematiskt i förhållande till att Barnkonventionen är lag 2020.

så tycker jag att vi gick i lite fel riktning för att hela grejen är liksom att man ska se till barnets perspektiv, man ska stärka deras roll, barn ska inte drabbas liksom (R:4)

En annan aspekt gällande barnperspektivet som respondenterna lyfter fram i förhållande till NÖD-ansökningar är när de gäller hyresskulder och elskulder. Om en klient riskerar att vräkas eller om elen riskeras att stängas av kan klienterna ansöka om NÖD-bistånd för dessa kostnader. Precis som NÖD-ansökningarna avseende livsmedel, så kontrolleras det enbart vid dessa ansökningarna ifall det finns pengar på bankkontot. Respondenterna lyfter fram hur de är mer benägna att använda sitt handlingsutrymme för att bevilja denna form av NÖD-ansökningar om det finns barn i familjen. Då samtliga respondenter lyfte upp hur de väljer att handla utifrån detta resonemang så vill vi få en förståelse i varför det är så. Om vi försöker analysera situationen utifrån Christensens m.fl. (2005) Organisationsteori för offentlig sektor och dess kulturella perspektiv så kan det tolkas att det är en norm på arbetsplatsen att bevilja denna form av NÖD-ansökningar till barnfamiljer. Men under samtliga intervjuer säger respondenterna att de använder sitt handlingsutrymme för att just bevilja denna form av NÖD-ansökningar till barnfamiljer. Om det är en norm som ligger bakom handlandet, så går det att diskutera ifall de faktiskt väljer att använda sitt handlingsutrymme, eller om normen är så hård att den går att se som en riktlinje.

En respondent beskriver hur denne reflekterar mycket kring barnens situation när det uppkommer upprepade NÖD-ansökningar från barnfamiljer:

så tänker man ju lite ”okej, hur kommer detta påverka barnen” och ”varför ser det ut som det gör nu?” och ”hur har... ehm, alltså vad har hänt som har lett till att föräldrarna har hamnat i den här situationen? Varför kan de inte hantera pengarna?” Så det är tusen frågor som man tänker på när det har med barn att göra. (R:3)

Vidare diskuterar samma respondent att denne brukar ta till andra åtgärder om det blir ett upprepande mönster hos föräldrarna att ansöka om NÖD-bistånd. Respondenten lyfter fram att detta krävs speciellt i de fall där de faktiskt har blivit beviljade pengar till hyra och riksnorm, men att pengarna tar slut tidigare än planerat varje månad eller inte går till det de är avsedda för:

då tänker jag att man nog får koppla in barn och familj, om de inte redan är inkopplade. För då är det något som saknas i deras föräldraförmåga. (R:3)

7.3 Samtal med och om barnen

Samtliga respondenter uppger att de aldrig har direktkontakt med eller träffar barnen under handläggningen av ekonomiskt bistånd. Detta resultat konfirmerar

det som tidigare studier visat på (van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen 2013; Näsman 2012). Majoriteten av respondenterna lyfter dock fram hur barn, ofta småbarn, ibland kan följa med till besök på socialtjänsten. Men då menar flera av respondenterna att dessa ofta befinner sig i det lekrum som socialtjänsten anordnat till barnen. En respondent beskriver även hur denne sagt till något äldre barn att vänta utanför besöksrummet.

Precis som tidigare studier visar (van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen 2013; Näsman 2012), så är det även en del av respondenterna i våra intervjuer som uttrycker att de vill skydda barnen från familjens ekonomiska problematik. Respondenterna förklarar att de har gjort ett aktivt val att inte samtala med barn vid beslutsfattandet:

Jag tycker också att det är att ha ett barnperspektiv, att inte de ska blanda sig in i det, det är inte de som ska ta det ansvaret.
(R:1)

Jag brukar inte ha samtal med barn, för jag tycker inte barn ska vara så involverade i deras föräldrars ekonomi, och det är en ganska så utsatt situation redan att komma på besök och öppna upp sitt liv (R:4)

Vi anser att detta resonemang är problematiskt, då rapporter visar på att barn som lever i långvarigt försörjningsstöd ofta känner en oro över familjens ekonomiska situation samt att de tar extra ansvar för familjens ekonomi om de lever i långvarigt försörjningsstöd (Angelin 2013). Att barnen lämnas utanför och inte får tillfälle att yttra sina behov anser vi kan skada dem ännu mer. Vi menar att det krävs att tala med barnen om den ekonomiska situationen för att de ska våga uttrycka sin oro och få hjälp med denna.

Flertalet av respondenterna menar att barnen inte har möjlighet att påverka besluten just på grund av att de inte hörs i samband med beslutsprocessen. Precis som tidigare diskuterats så står det i artikel 12 i Barnkonventionen (UNICEF 2009) hur barn ska få möjlighet att komma i uttryck vid beslut som rör dem. De har även rätt att få den information de behöver (a a). Det innebär att när barnen inte får denna möjlighet av socialsekreterare så bryter de de facto mot Barnkonventionen återigen.

Det är däremot en respondent som lyfter fram hur denne vid ett enstaka tillfälle fick ett samtal från ett barn i en familj som var aktuell. Respondenten lyfter fram hur barnet ville få information rörande ett avslagsbeslut avseende barnets familj. Respondenten berättar hur denne inte gav någon information till barnet, utan enbart uttryckte att barnets föräldrar skulle ringa upp. Respondenten förklarar vidare hur denne upplever att barnen inte kan påverka beslut som rör dem:

Jag tycker att den [barnens påverkan på beslut reds. anm.] är väldigt liten eftersom vi inte har så mycket kontakt, så känns det ju som att det är... ja kanske inte noll, men väldigt liten.
(R:5)

Vid ett specifikt tillfälle träffar dock den ovanstående respondent de som räknas som barn i familjer som är aktuella på ekonomiskt bistånd. Respondenten förklarar att denne träffar de ungdomar som är över 18 år och ska ta studenten.

Det gör respondenten då ungdomarna kommer att behöva tas bort från hushållet när de tar studenten, då föräldrarna inte längre är försörjningsskyldiga gentemot dem. Respondenten berättar hur denne träffar ungdomarna för att informera om vad det innebär att bli bortplockad ur hushållet. Respondenten lyfter fram hur de under mötet pratar om ungdomens framtidsplaner efter gymnasiet. Detta är den enda situationen, under samtliga intervjuer, där det framgår att en respondent tar initiativ till att träffa ungdomar som är aktuella på deras tjänster. Däremot räknas inte dessa ungdomar som barn utifrån den definition av barn vi valt att se till. Vidare vill vi poängtera att i dessa fall handlar det inte om att försöka undersöka barnens behov, utan att enbart informera dem om vad som kommer att hända efter de tagit studenten och vad som då förväntas av dem.

Samtidigt som respondenterna berättar att de inte träffar barnen eller låter dem bli hörda vid beslutsfattandet, så är de noga med att poängtera hur de anser att det är viktigt för dem att samtala om barnens behov tillsammans med föräldrarna. Samtliga respondenter uppger att de frågar om barnens skola och fritidsaktiviteter vid besök med föräldrarna. Det är dock viktigt att här att poängtera det Ridge (2002) och Näsman (2012) beskriver. Författarna menar att det inte är tillräckligt att höra föräldrarnas berättelser kring barnen under beslutsprocessen av ekonomiskt bistånd. Som nämnts tidigare så innebär det en risk att barnens behov går förlorade då barn ofta är duktiga på att dölja sina ekonomiska bekymmer för sina föräldrar (Näsman 2012). Vi menar utifrån detta att det är nödvändigt att höra barnens egna berättelser för att få fram deras faktiska behov.

En viktig aspekt som framkom under en av intervjuerna är hur en respondent upplever det svårt att prata med föräldrarna rörande barnen då denne är relativt ny på sin tjänst. Respondenten har arbetat på Enhet ekonomiskt bistånd i mindre än sex månader. Respondenten förklarade hur denne upplevt en otrygghet bland sina klienter då deras relation inte är stark nog:

Men jag är ju rätt ny på tjänsten så det känns inte riktigt som om föräldrarna vill prata med mig om barnen heller. Och om de pratar med mig så är det ofta att det är bra och det är ingenting som är konstigt. Och det ligger väl kanske någonstans i att de är rädda att... att jag ska få reda på saker som gör att jag tar det vidare liksom till barn och familj eller så. (R:2)

Vad tidigare studier visar så krävs det att socialsekreterarna skapar en relation till barnen för att de ska inkluderas i beslutsfattandet av ekonomiskt bistånd (van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen 2013). Men utifrån det som respondenten ovan beskriver så syns tydliga tendenser till att en relation även till föräldrarna är väsentlig för att få reda på vidare behov hos barnen.

Till skillnad från den något nyanställda respondenten ovan så diskuterade de som haft en anställning i över två år hur föräldrarna upplevs som angelägna att prata om sina barn, då de är stolta över dem. Även detta går att dra kopplingar till att relationen mellan föräldrarna och socialsekreterarna behövs för att få reda på information gällande barnens behov och sociala situation.

Föräldrarna vill gärna prata om det, om hur det går för sina barn och så. De är ofta väldigt stolta när det kommer till sina barn (R:3)

Många föräldrar blir väldigt glada när man pratar om barnen,
för det är också en stolthet liksom (R:6)

Vi vill dock här tydliggöra att den data som inkommit under våra intervjuer inte är tillräcklig för att dra en slutsats kring att det krävs en god relation till klienterna för att de ska vilja tala om sina barn. Men utifrån den informationen som framkommit anser vi att det är en viktig tanke och synpunkt att ta med i vårt arbete.

Under våra intervjuer framgår det inte att det finns några riktlinjer som avgör om barnen ska få en möjlighet att bli hörda eller inte. Trots detta är respondenterna eniga om att det inte görs. För att få en förståelse för detta har vi gått till Organisationsteori för offentlig sektor och dess kulturella perspektiv (Christensen m.fl. 2005). Det saknas fasta riktlinjer om hur socialsekreterarna ska förhålla sig till barn i familjer som erhåller ekonomiskt bistånd, men ändå handlar samtliga socialsekreterare på samma vis. Det går därför att förstå som en norm på arbetsplatsen, en norm som är så pass stark att alla följer den.

Avslutningsvis kan det vara viktigt att nämna hur majoriteten av respondenterna uttrycker en önskan om att tala mer med barnen som är aktuella på ekonomiskt bistånd, och en del uttrycker även en önskan att få börja träffa dem mer – utifrån ålder och mognad. De upplever att det förhoppningsvis kommer bli mer möjligt att få in barnens åsikter i handläggningen av ekonomiskt bistånd under det kommande året när Barnkonvention är lag.

7.4 Hur dokumenteras inkluderandet av barnperspektivet?

En respondent lyfter upp hur denne brukar utveckla beslut som rör barn, där motiveringen kring utfallet är tydligt och där det framgår hur respondenten har resonerat kring barnets situation. Det är även en respondent som förklarar hur denne brukar skriva i beslutsmotiveringen kring barnperspektivet om beslutet rör barn. Däremot lyfter majoriteten av respondenterna fram hur de enbart väljer att skriva om att ett barnperspektiv har beaktats vid avslagsbeslut. En respondent beskriver att vid bifallsbeslut får familjen pengar, och därför krävs det inte att dokumentera att ett barnperspektiv beaktats:

I vanliga bifall skriver jag inte in det. För då får man ju allting beviljat. (R:4)

Att barnen inte nämns i beslut bekräftas i Näsmans (2012) studie av överklagande gällande ekonomiskt bistånd för barnfamiljer. I de domar som granskas i studien framgår det att barnens delaktighet i beslutsprocessen saknas, och barnen går att se som osynliga. När ett barn inte tydliggörs i dokumentationen lyfts det inte heller fram vilka behov barnen har (Näsman 2012). Vi menar att det därför blir problematiskt att inte nämna barnperspektivet i samtliga beslut - bifall som avslag - eftersom viktiga aspekter kring barnens behov då kan hamna i skymundan.

En respondent som arbetat på det valda stadsområdet i mindre än ett år berättar hur denne till en början inte upplevde det som en självklarhet att dokumentera barnperspektivets inkluderande i besluten. Respondenten beskriver hur det är något som tillkommit under den senaste tiden.

En återkommande reflektion som respondenterna gör under intervjuerna är hur det används en standardiserad fras i de beslut som omfattar barn. I frasen beskrivs hur barnperspektivet har beaktats. Respondenten nedan lyfter fram hur stycket som används är något som samtliga socialsekreterare använder sig av, och inte något som varje enskild socialsekreterare utformar utifrån de individuella klienterna:

Alltså jag tänker i beslutsfattandet skriver man ju alltid i alla fall en liten del om barnperspektivet, hur det skulle bli för barnet... om det skulle bli avslag. Men sen är det ju en rätt standardiserad fras... eller det finns en fras som alla använder sig av. (R:2)

Respondenten beskriver hur den standardiserade frasen tagits fram av ledningen för att underlätta för socialsekreterarna i handläggningsarbetet. Baserat på det går det tydligt att se en koppling till det instrumentella perspektivet från Organisationsteori för offentlig sektor (Christensen m.fl. 2005). Ett av organisationens mål är att beakta ett barnperspektiv i arbetet, men för att uppnå det så effektivt som möjligt har organisationen även tagit fram en standardiserad fras för att socialsekreterarna inte ska behöva lägga tid på att skriva ett individualiserat stycke vid varje beslut som rör barn. En respondent lyfter fram hur den standardiserade frasen används för att bekräfta att ett barnperspektiv har använts vid avslagsbeslutet, men i slutändan så påverkar inte barnen beslutets utfall:

”Vi har beaktat barnperspektivet men trots det får ni totalavslag”... Det blir ju jättekonstigt (R:4)

Det framgår i en del av intervjuerna hur denna standardiserade fras hänvisar till föräldraansvaret och Föräldrabalken. Precis som framkommer i avsnitt 3.3 *Barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd* så framgår det i Föräldrabalken hur föräldrarna har ansvaret att förse sina barns behov. Hänvisningen i beslut till föräldraansvaret är också något som Näsman (2012) diskuterar i sin studie som grundar sig i en analys av överklaganden gällande ekonomiskt bistånd för barnfamiljer. Det framkommer i studien hur barnperspektivet endast lyfts upp i beslut och domar för att genast hänvisa tillbaka till föräldraansvaret.

Samtliga respondenterna tar diskussionen kring att hänvisa till ett föräldraansvar i beslut vidare. Respondenterna är överens om att hänvisning till Föräldrabalken och föräldrarna ska finnas med vid avslagsbeslut som rör barn. En respondent förklarar orsaken till det tydligt genom att säga att Föräldrabalken kommer före Socialtjänstlagen på grund av att den är striktare. Dock lyfts det fram i en del intervjuer hur hänvisningen blir motsägelsefull. Att denna hänvisning till föräldraansvaret blir problematisk är även något som Törnqvist och Tryblom (2019) diskuterar då de hänvisar till föräldraansvaret trots det är så att föräldrarna inte har förmågan att stötta sina barn ekonomiskt utan socialtjänstens hjälp. Föräldrarna erhåller ekonomiskt bistånd just av anledningen att de inte kan försörja sig själva och sin familj, ändå hänvisas det till att föräldraansvaret går före socialtjänstens ansvar för barnen. Vår upplevelse är att socialsekreterarna genom denna hänvisning förskjuter ansvaret för barnen ifrån sig själv, till föräldrarna.

7.5 Tidsbrist i arbetet

Som tidigare nämnts så anser respondenterna att deras handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet begränsas av riktlinjer och lagar. En annan viktig begränsning som tas upp utav fyra respondenter är hur tidsbristen, till följd av den rådande arbetsbelastningen, hindrar dem från att inkludera barnperspektivet i den grad de önskar. En del av respondenterna lyfter upp hur de gärna vill lägga mer tid på besök med barnfamiljer, då det tar tid att utreda barnens behov. Dock menar respondenterna att det inte är möjligt då det är viktigare att upprätthålla antalet genomförda besök. En respondent beskriver det på följande sätt:

Så om jag har 40 besök per månad, och jag kanske lägger... 30 minuter på varje besök, så kanske jag hellre skulle vilja lägga ehm... kanske en timme på en barnfamilj, och sen kanske inte träffa personen som följer sin planering varje månad, som man inte behöver träffa varje månad. Men då blir det ju bara 39 besök (R:3)

Tidsbristen tas även upp av en respondent som något som begränsar dennes handlingsutrymme. Respondenten beskriver att barnperspektivet drabbas då handlingsutrymmet krävs för att kunna inkludera det. Respondenten uppger att en lösning på hur socialsekreterarna ska kunna inkludera barnperspektivet mer är genom att minska antal ärenden på tjänsterna. På så sätt skulle socialsekreterarna få mer tid till varje barn och dennes behov. Mönstret mellan restriktivare bedömningar kring barnperspektivet och arbetsbelastning, och tidsbristen den medför, är något som även konstateras i Wörléns (2010) studie. I studien framgår det hur socialsekreterare behöver prioritera bort saker i sin handläggning på grund av tidsbristen. Näsman (2012) lyfter även upp hur socialsekreterarna tvingas göra restriktivare bedömningar för att hinna med det ärendeantal som föreligger. Om vi utgår från vad respondenterna lyfter fram rör det sig inte sällan om restriktivare bedömningar gällande hur barnperspektivet inkluderas.

Här går det att se ett tydligt exempel på det Johansson (2007) lyfter fram gällande tidsaspekten. Författaren menar att gräsrotsbyråkratens arbete med klienter begränsas av tiden som är avsatt till varje ärende. När en klient dessutom behöver mer tid då denne inte passar in i den uppsatta bilden av hur en klient förväntas vara, så blir de extra lidande. I detta fall framgår det tydligt hur gräsrotsbyråkraterna inte har möjlighet att lägga ner den önskade tiden på barnfamiljer, just för att ärendena kräver mer informationshämtande. Socialsekreterarna förklarar att de prioriterar bort att lägga ner den önskade tiden på barnfamiljer, så att de istället ska hinna med att samtala med samtliga klienter.

7.6 Sammanfattning

Vår utgångspunkt var att det skulle finnas en skillnad mellan hur olika socialsekreterare inkluderade barnperspektivet i olika familjer, beroende på vilken klientgrupp föräldrarna tillhör. Våra föreställningar var att i en familj där exempelvis missbruk förekommer skulle socialsekreteraren behöva lägga sin tid på att arbeta med problematiken kring det och barnperspektivet skulle därmed hamna i skymundan. På samma sätt utgick vi ifrån att socialsekreterarna skulle få mer tid till att undersöka barnens behov i en familj där den ekonomiska biten var deras enda sociala utsatthet. I dessa resonemangen skulle vi också kunnat resonera kring att Hela familjen skulle vara bättre på att inkludera barnperspektivet då

tidsbristen inte bör vara lika hög på deras tjänster som i andra sektioner, då de inte har ett lika högt ärendeantal.

Det framkom både likheter och skillnader i hur socialsekreterarna arbetar under våra intervjuer. Likheter vi kan se är att samtliga av respondenterna säger att det existerar riktlinjer, men de kan sedan inte uppge vad riktlinjerna säger. De sa samtidigt att deras handlingsutrymme begränsas av dessa riktlinjer. Här ser vi en tydlig motsägelsefullhet, som vi tidigare valt att analysera utifrån Christensens m.fl. (2005) Organisationsteori för offentlig sektor och dess kulturella perspektiv. Kan det vara så att normerna på arbetsplatsen är så pass hårda att de ser dem som riktlinjer? Anledningen till varför vi sett denna koppling är att normer inte skrivs ner, så som riktlinjer görs. Det innebär att socialsekreterarna har svårt att redogöra för normerna. Men om vi utgår från att riktlinjerna är det som begränsar socialsekreterarnas handlingsutrymme går det att förstå utifrån det instrumentella perspektivet inom Organisationsteori för offentlig sektor (a a). Genom att ledningen skapar riktlinjer för att kontrollera att samtliga socialsekreterare arbetar på samma sätt inskränks handlingsutrymmet (a a).

Vi kunde även se likheter i att ingen samtalar med barnen och samtliga anser att föräldraansvaret väger tyngre än barnperspektivet. En annan likhet som framkommit under våra intervjuer är att det enda tillfället som socialsekreterarna väljer att bevilja bistånd utifrån barnens behov är vid NÖD-ansökningar avseende hyres- och elsskuld. Respondenterna inom Rehab- och Arbetsmarknadssektionen var ytterligare eniga om att tidsbristen ledde till att de inte hann inkludera barnperspektivet i arbetet. Som vi tidigare nämnt går detta att förstå utifrån gräsrotsbyråkratin (Johansson 2007), då gräsrotsbyråkratens arbete med klienterna begränsas av antalet ärenden vilket leder till att barnperspektivet blir lidande eftersom dessa utredningar kräver mer tid. Däremot var det inte någon av respondenterna i Hela familjen som lyfte upp tidsbristen som en faktor till begränsat inkluderande av barnperspektivet. En slutsats vi själva drar under bearbetningen av empirin är hur socialsekreterarna på Hela familjen eventuellt har mindre arbetsbelastning eftersom de har färre antal ärenden på sina tjänster.

Skillnader som vi tydligt kan se mellan socialsekreterarnas arbetssätt är bland annat att två respondenter sa att individuella bedömningar utifrån barnperspektivet skulle vara möjligt att göra. Exempel på sådana individuella bedömningar är om ett barns behov är en direkt konsekvens till att föräldern tvingats bryta sin planering, och att en mamma fick göra en paus i sin praktik för att finnas till för barnen under en jobbig tid. Andra menar att individuella bedömningar inte alls är möjliga utifrån ett barnperspektiv. En annan skillnad vi ser är att en del av respondenterna pratar mer med föräldrarna om barnens behov än vad andra gör. Dock menar vi att trots att socialsekreterarna säger att de pratar med föräldrarna om barnens behov så återses inte det i handläggningen. Vi upplever att det är mer än sällan som barnperspektivet faktiskt påverkar handläggningen, då de enda konkreta exemplen vi fått fram var de ovan.

En slutsats vi har kunnat dra är hur Hela familjens socialsekreterare däremot arbetar mer likt varandra än vad de andra socialsekreterarna gör utifrån den sektion de tillhör. Båda respondenterna från sektionen Hela familjen beskriver hur de anser att det är viktigt att tala med föräldrarna om barnens behov. När det däremot kommer till de andra två sektionerna ser vi inget samband, då det enbart var en från Arbetsmarknadssektionen och en från Rehab-sektionen som lyfte fram

vikten av samtal med föräldrarna om barnens behov. Det hade här kunnat gå att diskutera och eventuellt dra slutsatser om att Hela familjen är bättre på att inkludera barnperspektivet i handläggningen då de är bättre på att undersöka barnens behov via föräldrarna. Men utifrån våra intervjuer upplever vi inte att det finns några sådana klara skillnader i hur barnperspektivet påverkar beslutsgrunderna mellan Hela familjen och de övriga sektionerna. Frågan är däremot vilken nytta barnen har av att socialsekreterarna talar med föräldrarna om vilka behov deras barn har. Vi resonerar kring ifall det är så att anledningen till att Hela familjen liknar varandra i sitt arbetssätt kan vara då deras arbetssätt startade som ett projekt. När projektet utformades krävdes det tydliga riktlinjer för hur de skulle arbeta med barnens behov. Denna form av riktlinjer saknas för de övriga socialsekreterarna.

Vår utgångspunkt angående att olika sektioner inkluderar barnperspektivet i olika grad visade sig vara felaktig. Det beror snarare på hur den enskilde socialsekreteraren arbetar med att få fram barnens behov. Däremot framgår det av vår studie att barnperspektivet inte inkluderas alls vid handläggningen och beslutsfattandet av ekonomiskt bistånd, trots att socialsekreterarna säger att de försöker se till barnens behov. För att återkoppla till vår problemformulering så visar det på att själva arbetet i sig är rättssäkert, då samtliga vi intervjuat visar på att de inte inkluderar barnperspektivet. Även om arbetet är rättssäkert i den bemärkelsen brister det däremot fortfarande, då barnens perspektiv saknas helt. Vi menar att det går kanske till och med att säga att det skapats en rättsosäkerhet för barnen.

En annan aspekt som framkommit under intervjuerna som ytterligare dementerade vår utgångspunkt är hur flera av respondenterna lyfter att de anser det vara extra viktigt att inkludera ett barnperspektiv när det finns någon annan form av utsatthet i familjen, utöver den ekonomiska. Respondenterna lyfter upp hur de anser att det är viktigare att se till barnets behov i dessa fall då barnen i större utsträckning riskerar att fara illa. Detta är raka motsatsen till vad vår utgångspunkt var. Trots detta märkte vi inte heller här att barnperspektivet togs tillvara på i handläggningen och beslutsfattandet i dessa fall.

8 Diskussion

Innan vi påbörjar vår diskussion vill vi gärna återkomma till det som tidigare nämnts i *6.8 Metoddiskussion*. Vi anser att det är viktigt att återigen lyfta upp att vår uppsats enbart belyser det respondenterna valt att svara på våra frågor, och inte hur de faktiskt arbetar. Det innebär att deras faktiska handlande kan skilja sig från hur de svarar. Men som vi tidigare diskuterat menar vi att det går att dra slutsatser att det som framkommit under intervjuerna visar på hur de faktiskt arbetar. Vi vill även påminna om att vi i vår studie har intervjuat sex socialsekreterare på ett stadsområde inom Malmö stad. Om studien hade innefattat fler socialsekreterare och fler stadsområden hade resultatet kunnat blivit mer generaliserbart. Dock menar vi att det går att se det som framkommit i intervjuerna som relativt representativt för stor del av Malmö stads anställda inom Enhet ekonomiskt bistånd. Vi väljer att påminna om dessa punkter då vi vill lyfta fram att vi har en medvetenhet om dem under hela vårt arbete med uppsatsen.

Som vi tidigare poängterat var en av våra slutsatser att vår utgångspunkt i frågan inte stämde. Det visade sig att det inte skiljde sig mellan de olika sektionerna. Däremot såg vi skillnader mellan socialsekreterarna generellt i hur mycket de reflekterar över barnens behov, trots att ingen av dem menade att barnperspektivet påverkade handläggningen. Eftersom våra utgångspunkter baserades på våra erfarenheter från vår verksamhetsförlagda utbildning på arbetsplatsen, går det att diskutera huruvida det är våra erfarenheter eller respondenternas svar som är tillfälliga. Kan det ha varit så att våra erfarenheter grundar sig på att vi av slump enbart mött socialsekreterare under vår verksamhetsförlagda utbildning som gav skenet av att vår utgångspunkt stämde? Eller kan det vara så att socialsekreterarna som ställde upp som respondenter i studien är undantag från regeln och vår utgångspunkt faktiskt stämmer? För oss ser vi snarare logik i det första påståendet. Att sex respondenter på samma arbetsplats ger oss samma svar i frågor visar mer på en enhetlighet än vad vår utgångspunkt. Vi menar därför att det går att konstatera att våra slutsatser speglar verkligheten på Enhet Ekonomiskt bistånd på stadsområdet.

Utifrån vårt resultat menar vi att det är uppseendeväckande att barnperspektivet inte inkluderas i arbetet med familjer som erhåller ekonomiskt bistånd. Om vi ser utifrån Socialstyrelsens (2013b) *Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten* så framgår det att barnen behöver vara synliga i utredningar och att socialsekreterarna ska ta hänsyn till vad barnen själva uttrycker. I det resultat vi fått fram syns det inte att socialsekreterarna förhåller sig till det Socialstyrelsen (2013b) understryker. Som blir tydligt i vårt resultat visar respondenterna att de säger sig inkludera ett barnperspektiv, och att det görs framförallt genom att ha barnen i åtanke. Å andra sidan framgår det att barnen inte kan påverka beslutets utfall. Vi upplever att det blir motsägelsefullt och bryter mot det som krävs enligt Socialstyrelsen (2013b). Vi anser att det inte hjälper att enbart ha barnen i åtanke, utan barnens behov behöver även framgå i beslut samt vägas in i beslutsmotiveringar. En viktig aspekt i detta är att det dock inte framkommer några exempel på hur barnperspektivet ska inkluderas i handläggningen av ekonomiskt bistånd rent praktiskt i Socialstyrelsens (2013b) arbetssätt *Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten*. Det gör att det blir svårt för socialsekreterarna att faktiskt uppfylla det som krävs, då de inte vet hur det praktiskt ska göras. Det visar vårt resultat också på då respondenterna uttrycker att de saknar riktlinjer för hur de ska inkludera barnperspektivet rent praktiskt. Vi förstår utifrån det att arbetsplatsen inte heller har tagit fram några riktlinjer angående detta.

Som framkommit i resultatet av intervjuerna går det att se att normerna på arbetsplatsen är strikta. Vi menar även att striktheten i normerna har lett till att de nästan går att likställa med riktlinjer. Samtidigt har socialsekreterarna inte någon vetskap om vad som är normer och vad som är riktlinjer. Skillnaden mellan riktlinjer och normer är att riktlinjerna är nedskrivna och går att likställa som krav på handlingssätt. Vi anser att det kan innebära problematik för rättssäkerheten när normerna blir lika starka som riktlinjerna. Då normerna inte är nedskrivna har de nyanställda svårt att anpassa sig efter dem. Det gör att de nyanställda kan handla annorlunda från övriga socialsekreterare, vilket i sig skapar en svagare rättssäkerhet. Denna problematik är även något som framgår i Organisationsteori för offentlig sektor. Teorins kulturella perspektiv menar att en nyanställd behöver socialiseras in i den rådande kulturen på arbetsplatsen för att förstå hur de informella målen styr arbetet (Christensen m.fl. 2005).

En form av de riktlinjer som är uppseendeväckande i relation till just barnperspektivet är de rörande NÖD-bistånd. Respondenterna beskriver hur det kommit nya riktlinjer som säger att socialsekreterarna inte längre får bevilja full riksnorm till barnen vid NÖD-ansökningar, utan enbart ska bevilja livsmedelsnorm. Vi vill återigen lyfta fram hur det innebär att man väljer att gå emot Barnkonventionen enbart ett par månader innan den blir lag. Vi menar att det skapar en form av motsägelsefullhet inom organisationen; de säger att de ska se mer till barnperspektivet men samtidigt straffar de barnen utifrån föräldrarnas agerande. Precis som nämnts visar tidigare studier på Malmö stads Enhet ekonomiskt bistånd att de är bra på att bevilja över norm-ansökningar för att kompensera för den låga riksnormen (Angelin, Hjort & Salonens 2014). Vår studie visar dock på att så inte längre är fallet, då respondenterna menar att Malmö stads riktlinjer begränsar dem i denna fråga. Vi menar att det går att här dra vidare slutsatser om att Malmö stad aktivt gått åt fel riktning inför att Barnkonventionen blir lag i januari 2020.

Innan vi går vidare i diskussionen vill vi gärna tydliggöra hur vi har en förståelse för de socialsekreterare vi intervjuat. Vi menar att det visar sig i vårt resultat att de försöker inkludera ett barnperspektiv i sin handläggning men att organisationen sätter gränser för dem. För att få bukt med denna problematik som vi menar existerar anser vi att det krävs större fokus på barnen i de familjer som erhåller ekonomiskt bistånd. För att uppnå detta krävs det tydligare riktlinjer där det framgår hur detta ska göras, då samtliga av respondenterna uttryckt att det är något som saknas. Vi menar att det kan krävas en kontroll av hur många ärenden socialsekreterarna har, och hur många av dessa som består av barnfamiljer. En tanke vi bollat under arbetets gång är ifall det skulle gå att låta de socialsekreterare som har flera barnfamiljer i sitt klientantal ha färre klienter totalt. På så sätt blir tiden per ärende inte längre en begränsning, och mer tid kan gå åt att barnen själva får yttra sina behov.

Precis som flera av socialsekreterarna lyfte fram under intervjuerna blir det problematiskt att implementera Barnkonventionen i arbetet med ekonomiskt bistånd. Dels då det i gällande lagstiftning kring ekonomiskt bistånd finns ett fokus på de vuxna i familjen, dels då en för bred implementering kan komma att skada barnen i familjerna som erhåller ekonomiskt bistånd. Som tidigare diskuterats så ska barnen inte behöva bli involverade eller ta ansvar för sina föräldrars ekonomiska problematik (Näsman 2012). Om Barnkonventionen kräver att barnen ska få full insyn i ärenden gällande ekonomiskt bistånd skapas just denna skadliga form av insyn. Vi menar att det därför krävs tydliga riktlinjer kring hur barnen ska bli delaktiga i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Vi har funderat länge på en lösning, och har kommit fram till ett exempel. Vi tänker att socialsekreterarna kan erbjuda en tid var tredje månad då de kan träffa barnen i hushållen, istället för att socialsekreterarna träffar föräldrarna själva den här månaden. Detta besök bör enbart handla om att barnen ska få yttra sig och berätta om sin situation, och socialsekreteraren lyssnar enbart på vad barnet har att säga utan att berätta något som tynger barnet. Vi menar att detta skulle underlätta för socialsekreterarna enormt då de får möjlighet att höra barnens behov direkt från källan, men de behöver fortfarande inte lägga ner mer tid på ärendet. Det är dock viktigt att poängtera att dessa möten bör vara högst frivilliga för barnen att delta på, då det inte är rimligt att ställa krav på barnen. Samtidigt menar vi att det

fortfarande krävs färre klientantal på de tjänster där det finns flest ärenden som består av barnfamiljer.

Något som hade varit intressant i förhållande till vårt arbete är om det hade kunnat gå att analysera ifall det krävs förebyggande arbete för de barn som lever i familjer som erhåller ekonomiskt bistånd under en längre tid. Detta är någonting som vi kom att tänka på under arbetets gång, då studier visar på att barn som växer upp i långvarigt försörjningsstöd påverkas negativt i framtiden. Dessa barnen uppvisar i större grad sämre hälsa, lägre utbildningsnivå, hamnar i missbruk och hamnar längre ifrån arbetsmarknaden än övriga barn (Angelin 2013). Vi anser att det behövs undersökas om det finns en möjlighet att arbeta preventivt med detta. Det hade även varit intressant att studera vad dessa preventiva åtgärderna skulle kunna vara.

En ytterligare aspekt som skulle kunna ge vårt arbete ett vidare djup är om vi skulle genomfört en jämförelse av vårt resultat med hur arbetet kommer att förändras nu när Barnkonventionen är lag 2020. Som det framgår i resultatet upplever respondenterna att en förändring i arbetet är på gång. Det hade varit intressant att jämföra om svaren vi fått under denna studie skulle skilja sig från om studien istället skett om ett års tid. Men då vi har haft en tidsbegränsning i vårt arbete har vi inte haft möjlighet att göra denna analys själva.

Referenser

- Angelin, Anna (2013) Barnen och det kommunala försörjningsstödet funktion. I: Daniel Rauhut (red.) *Barnfattigdom*. Lund: Studentlitteratur.
- Angelin, Anna, Torbjörn Hjort & Tapio Salonen (2014) Lokala handlingsstrategier för skäliga levnadsvillkor - reflektioner utifrån Malmökommissionens studier om försörjningsstödet och barns fattigdom. *Socialmedicinsk tidskrift*, 91 (5): 480-488.
- Alander, Nina (2013) Barnets rättigheter. I: Daniel Rauhut (red.) *Barnfattigdom*. Lund: Studentlitteratur.
- Aspers, Patrik (2011) *Etnografiska metoder*. Stockholm: Liber.
- van Bijleveld, Ganna G, Christine W. M. Dedding & Joske F. G. Bunders-Aelen (2013) Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art review. *Child & Family Social Work*, 20 (2): 129-138.
- Birkler, Jacob (2012) *Vetenskapsteori: En grundbok*. Stockholm: Liber.
- Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Christensen, Tom, Per Lægreid, Paul G. Roness & Kjell Arne Røvik (2005) *Organisationsteori för offentlig sektor*. Stockholm: Liber.
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2011) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Fernqvist, Stina (2011) Redefining participation? On the positioning of children in Swedish welfare benefits appeals. *Childhood*, 18 (2): 227-241.
- Harju, Anne (2008) *Barns vardag med knapp ekonomi. En studie om barns erfarenheter och strategier*. Diss. Växjö: Växjö universitet.
- Johansson, Roine (2007) *Vid byråkratins gränser: Om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i socialt arbete*. Lund: Arkiv.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lingärde, Svante & Daniel Rauhut (2013) En skälig levnadsnivå för barn. I: Daniel Rauhut (red.) *Barnfattigdom*. Lund: Studentlitteratur.
- Lipsky, Michael (2010) *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. (30th anniversary expanded ed.) New York: Russell Sage Foundation.
- Malmökommissionen (2013) *Malmö's väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Malmö stad. [Elektronisk version]
https://malmo.se/download/18.3108a6ec1445513e589b90/1491298327791/malmo%CC%88kommissionen_slutrapport_2014.pdf. [Hämtat: 2019-12-01]
- May, Tim (2013) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

- Näsman, Elisabet (2012) *Barnfattigdom - om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. Stockholm: Gothia förlag.
- Näsman, Elisabet (2019) *Barnperspektiv på ekonomiskt bistånd. I: Torbjörn Hjort (red.) Det yttersta skyddsnätet - om arbete med socialbidrag*. Lund: Studentlitteratur.
- Proposition 2000/01:80. *Ny socialtjänstlag m.m.* Stockholm: Regeringen.
- Proposition 2015/16:136. *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd*. Stockholm: Regeringen.
- Ramboll management consulting (2018) *Slutvärdering Hela familjen 2.0*. [Elektronisk version] <https://www.esf.se/PdfFiles/utv%c3%a4rderingar/Slutrapport%20Rambo%20slututv%c3%a4rdering%20av%20Hela%20familjen%202.0.pdf>. [Hämtat: 2019-12-01]
- Rennstam, Jens & David Wästerfors (2011) *Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Ridge, Tess (2002) *Childhood poverty and social exclusion - From a child's perspective*. Bristol: Policy Press.
- SFS 1949:381. *Föräldrabalk*.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*.
- SFS 2001:937. *Socialtjänstförordning*.
- Socialstyrelsen (2013a) *Ekonomisk utsatthet och välfärd bland barn och deras familjer 1968–2010*. [Elektronisk version] <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-51.pdf>. [Hämtat: 2019-11-12]
- Socialstyrelsen (2013b) *Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten*. [Elektronisk version] <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2013-12-31.pdf>. [Hämtat: 2019-11-13]
- Socialstyrelsen (2015) *Beaktande av barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd - En fallstudie av tre socialförvaltningar*. [Elektronisk version] <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-1-46.pdf>. [Hämtat: 2019-11-13]
- Socialstyrelsen (2019) *Statistik om ekonomiskt bistånd 2018*. [Elektronisk version] <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2019-9-6309.pdf>. [Hämtat: 2019-11-12]
- Staaaf, Annica & Lina Corter (2018) *Socialtjänstlagen 2018*. Helsingborg: Komlitt.
- Svensson, Kerstin, Eva Johnsson och Leili Laanemets (2016) *Handlingsutrymme - Utmaningar i socialt arbete*. Natur & Kultur: Stockholm.
- Thurén, Torsten (2013) *Källkritik*. Stockholm: Liber.
- Törnqvist, Tomas & Carl-Gustaf Tryblom (2019) *Socialtjänstens insatser för barn och unga: en introduktion*. Stockholm: Norstedts juridik.

UNICEF (2009) *Barnkonventionen*. [Elektronisk version]
<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>. [Hämtat: 2019-11-13]

UNICEF (2019) *Barnkonventionen är vårt uppdrag*.
<https://unicef.se/barnkonventionen>. Hämtat: 2019-10-13]

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. [Elektronisk version]
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf. [Hämtat: 2019-12-28]

Wörlén, Marie (2010) Att prioritera i socialtjänsten - Om kommunalt handlingsutrymme och beslutsfattande. *Socialvetenskaplig tidskrift*, (1): 28-45.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Projektets titel: Inkluderas barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd?	Datum: 22 november 2019
Studieansvariga: Evelina Blixt Alice Dahlbom Din E-post evelina.blixt@live.se alice.dahlbom@hotmail.com	Studerar vid: Malmö universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Tfn 040- 6657000 Utbildning: Socionomprogrammet Nivå: Kandidat
Information om projektet: Vi studerar vår sjätte termin på socionomprogrammet på Malmö universitet och skriver för tillfället vår kandidatuppsats. Syftet med vår kandidatuppsats är att undersöka hur barn blir inkluderade i handläggningen av ekonomiskt bistånd för familjer med långvarigt försörjningsstöd. Vi vill undersöka eventuella skillnader som finns beroende på föräldrarnas målgrupp, när det kommer till att ta hänsyn till barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Vårt arbete kommer att grunda sig på kvalitativa intervjuer som vi tänkte utföra på ert stadsområde inom Malmö stad. Intervjuerna kommer vara semistrukturerade. Vi kommer intervjua sex socialsekreterare, varav en intervju varar i ca 60 minuter. Konfidentialitet eftersträvas i undersökningen genom att ingen obehörig får ta del av materialet. Materialet förvaras så att det bara är åtkomligt för oss/mig som är undersökningsledare. I rapporteringen av resultatet i form av en examensuppsats på Malmö universitet eller i annan form av publicering kommer informanterna att avidentifieras så att det inte går att koppla resultatet till enskilda individer. Intervjuerna kommer att spelas in. Ljudfilen och övrigt material kommer förvaras så det endast är åtkomligt för oss som författare till arbetet. När arbetet är slutfört kommer filerna att raderas. Vidare är det frivilligt att delta i studien, och som informant går det att när som helst avbryta sitt deltagande utan motivering. Slutliga resultatet kommer att sammanställas i form av en examensuppsats på Malmö universitet. Uppsatsen kommer att publiceras på Malmö University Electronic Publishing. Härmed tillfrågas du om deltagande i studien. <i>Vid frågor eller synpunkter kan du kontakta oss enligt kontaktuppgifterna ovan.</i>	

Bilaga 2: Intervjuguide

Inledande frågor:

Vilken sektion arbetar du på?

Hur länge har du arbetat inom ekonomiskt bistånd?

Vilka utbildningar har du gått?

Har du någon tidigare arbetslivserfarenhet som är relevant till socialt arbete?

- Har du arbetat med barn?

Hur ser ditt dagliga arbete ut? Kan du berätta om en vanlig dag på arbetet?

Vilken typ av klienter är mest representerade/vanligt på din tjänst?

Ungefär hur stor del av ditt klientantal består av barnfamiljer?

Barnperspektivet:

Berätta om barnperspektivet, hur ser du på det?

Vad är barnperspektivet för dig?

Hur använder du dig av barnperspektivet i ditt arbete inom ekonomiskt bistånd?

Hur gör du för att inkludera barnperspektivet i din handläggning?

Är barnperspektivet olika viktigt beroende på vilken typ av familj som ansöker?

Brukar du försöka undersöka vilka behov barnen har? Och vilken hänsyn tar du till dem i så fall?

Brukar du fråga om barnen när du talar med föräldrarna?

Brukar du ha någon direktkontakt med barnen? Får barnen någon möjlighet att yttra sig i beslut som rör dem?

I vilken utsträckning upplever du att barnen kan påverka beslut om ekonomiskt bistånd?

Hur dokumenterar du att barnperspektivet beaktas?

Brukar du ta kontakt med socialsekreterare på andra enheter som har kontakt med familjen och barnen?

Handlingsutrymme:

Har du ett handlingsutrymme att inkludera barnperspektivet?

Hur använder du ditt handlingsutrymme för att inkludera barnperspektivet?

Har ni några riktlinjer eller stöddokument som visar hur ni ska inkludera beakta barnperspektivet i er handläggning?

Kan du utifrån ditt handlingsutrymme inkludera barnperspektivet så mycket du vill?

Finns det några särskilda situationer där du känner att du måste beakta barnperspektivet mer än vanligt?

Finns det något tillfälle där du ändrat din bedömning på grund av barnperspektivet?

Tänk dig följande situation: Du har ett ärende där föräldrarna inte uppfyller kraven för ekonomiskt bistånd. Föräldrarna har två barn med behov. Hur resonerar du kring bifall/avslag på deras ansökan?

(Rehab) Vad betyder det om föräldrarna har känt missbruk? Är sjukskrivna?

(AM) Vad betyder det om föräldrarna är långtidsarbetslösa eller korttidsarbetslösa?

Vad betyder det om det finns kända särskilda behov som barnen har?

Är det något du saknar i ditt arbete för att kunna inkludera barnperspektivet mer?

Är det något som begränsar dig i att inkludera barnperspektivet?

Avslutade frågor:

Har du något förslag på vad som skulle kunna göras för att barnperspektivet skulle bli mer centralt i handläggningen av ekonomiskt bistånd?

Är det något du känner att du vill lägga till innan vi avslutar?